

frikirkens **TEMAHEFTER**

Mann og kvinne

Utarbeidet av et utvalg opprettet av Synodestyret:
Kari-Lisbeth Kjus, Else Aurlien Johnsen og Jan Gossner

© Den Evangelisk Lutherske Frikirke 2010

www.frikirken.no

ISBN 978-82-998401-0-1

Forsidefoto, design og sats: Geir Fløde, Horten

Trykk: 07 Gruppen

Innhold

Til Frikirkens medlemmer og menigheter.....	7
Innledning	9
I Guds bilde	13
Til mann og kvinne.....	15
Noen vitnesbyrd og «livsbilder».....	17
Gud gjør alle ting nye	17
Det satt tolv sortkledde menn rundt bordet	19
Jeg er elsket av Gud, min Far	21
Fra far til sønn – forandring	23
Artikkelstoff.....	26
Artikkel 1: Mann og kvinne – Treenighetens bilde	26
Artikkel 2: Finnes det en modell som vi kan strekke oss mot?.....	38
Artikkel 3: Maskulinitet og femininitet	44
Bibelstoff om mann, kvinne og familie	63
Vedlegg 1: Hvordan bruke heftet om mann og kvinne i menigheten?....	70
Vedlegg 2: Mann og kvinne – Utdrag for studiegrupper	73

Til Frikirkens medlemmer og menigheter

Synoden 2005 vedtok følgende:

Synoden ber synodestyret legge til rette for at hele kirken fortsetter å arbeide med spørsmålet om på hvilken måte vi skal forstå Bibelens ord om mann og kvinne i vår tid. Arbeidet skal skje i overensstemmelse med kirkenes skriftsynserklæring. Arbeidet oppsummeres til Synodemøtet i 2011.

På bakgrunn av dette fattet Synodestyret i 2009 følgende vedtak:

Det nedsettes en arbeidsgruppe for å legge til rette for en bred prosess om dette spørsmålet slik det framgår av vedtak på Synoden 2005. Utvalget bes om å ha et utkast klart innen påske 2010.

Arbeidsgruppas mandat har altså vært å legge til rette for en bred prosess, ikke å lage en læreuttalelse i spørsmålet. Synodestyrets ønske er at det foreliggende materiale kan bidra til en slik bred prosess i våre menigheter, ved temakvelder, i husfellesskap og bibelgrupper og lignende. Materialet inneholder både kjente og mer ukjente synspunkter. Disse står for de respektive forfatteres egen regning, og det er i Synodestyret ulike meninger til synspunktene som hevdes. Styrets ønske er likevel at samtalen om mann og kvinne i vår tid føres videre, og på en bredest mulig basis. Studieheftet oversendes derfor menighetene med oppfordring om å følge opp dette i tråd med Synodens vedtak.

Oslo, juni 2010

Synodestyret

Innledning

Gjennom lengre tid har Frikirken arbeidet med ordinasjonsspørsmålet i Synoden og i den enkelte menighet. Det har vært et viktig arbeid med basis i vår skriftsynserklæring. Men det er mange sider ved forholdet mann – kvinne som ikke har funnet sin plass i disse samtalene. Synoden har derfor ønsket å se på hvordan Bibelens ord om mann og kvinne kan tale til oss i dag, ut over ordinasjonssaken.

Vi erkjenner at dette er et stort tema. Det som legges fram her er av ulik karakter. Det er en gjennomgang av noe av det bibelske materialet som vi finner rundt temaet, og tanker som kan være fruktbare for en samtale. Noe av dette kan det være forskjellige meninger om, kanskje særlig det som forsøker å analysere vår tid. Vi håper likevel at dette bidraget skal kunne gi verdifulle innspill til egen refleksjon og tanke. Vår bønn er at vi skal kunne se bakenfor spørsmålene om ordninger, funksjoner og roller, og forsøke å se hva Guds Ord sier til oss på andre områder om temaet mann – kvinne.

Maskulinitet og feminitet

En av forutsetningene for dette arbeidet er erkjennelsen av at det finnes noe genuint maskulint og feminint. Mange trekker dette i tvil i den vestlige kulturen. De vil holde fram at de tror kjønnsforskjeller er miljøbasert. Men det er også mange stemmer som igjen vil trekke fram at det finnes grunnleggende, medfødte og gudgitte forskjeller på hvordan menn og kvinner fungerer.

Fra skapelsen av

Vårt utgangspunkt er Bibelens ord. Og helt grunnleggende er det som ble sagt da Gud skapte verden med alt som er i den. Som kronen av skaperverket formet han mennesket, som mann og kvinne.

Det er ikke godt for mannen å være alene. Jeg vil gi ham en hjelper som er hans like.

1 Mos 2,18

Mennesket ble altså ikke skapt til å være alene. Det ble skapt en mann og en kvinne. Mannen trenger kvinnen og kvinnen trenger mannen. Vi er skapt til fellesskap. Mannen trengte en «medhjelp» eller «livshjelp». Det betyr her en som utfyller, kompletterer og gjør hel. En som tilsvarende selv, som hånd i hanske. Eva er Guds feminine hjelp for Adam. På samme måte som Adam er Evas maskuline hjelp! Det var ikke et dyr eller en av det samme kjønn som kunne møte Adams innerste lengsel. Ikke engang Gud. Bare det motsatte kjønn – det andre kjønn. Det er her ordet «hetero» kommer fra – det andre.

Vårt utgangspunkt som komité er at forskjellen faktisk finnes, fordi Gud skapte oss til menn og kvinner. Så håper vi at vi i denne samtalen kan prøve å finne ut i fellesskap litt av hva dette kan være, og hvordan vi kan framelske det beste hos hverandre.

Å leve enslig

Det er mange grunner til at mennesker lever alene. Ca 40 % prosent av den norske befolkningen er i dag registrert som «en-persons-husholdning». Noen har vært enslige hele livet. Noen har mistet den de levde sammen med gjennom sykdom, ulykke og død. Noen har opplevd at samlivet har gått i stykker. Og noen har helt bevisst valgt å leve alene. I den tidlige kristne historien var det en sterk bevegelse som framholdt det å leve alene som noe stort og hellig, når det var gjort for Gud. Og det var mange som ga seg til Gud på den måten. Noen av disse valgte det tidlig, andre valgte det etter at ektefellen var død. Paulus skriver sterkt om enheten i ekteskapet. Men han skriver også om at han mener det aller beste er å la være å gifte seg, og gi seg helt til Gud. Dette er på mange måter fremmede tanker i vår tradisjon. Men kanskje kan vårt familiefokus også oppleves litt slitsomt for den store gruppen som lever alene.

Vi skriver i vårt materiale om feminitet og maskulinitet, og at vi sammen uttrykker «Guds bilde». Og vi skriver at ekteskapet er det tydeligste

uttrykket for dette. Men vårt poeng er først og fremst at det er i det kollektive vi finner hele Guds bilde, da vi som enkeltmennesker ikke kan avspeile hele Guds vesen. Derfor kan en enslig (uansett grunn) oppleve seg like hel som en gift person. Denne hemmeligheten finner vi bare om vi tør å leve i fellesskap, på en eller annen måte. Dette utfordrer like mye de som er gift som de som lever alene.

Det kollektive og det individuelle

Mange religioner fremhever det kollektive. Den personlige tro er ikke så viktig. I kristendommen er det også et stort kollektivt fokus. Men først og fremst er den personlige gudsrelasjonen utrolig viktig, fordi Gud er en personlig Gud og søker relasjon. Derfor er vi også, hver og en, helt og fullt Guds bilde. Han har skapt oss, tegnet oss, formet oss. Og vi er skapt på «skremmende underfullt vis». Han har tegnet oss i sine hender, og dette bildet ser han på når han former oss gjennom livet. Hans Sønn sto modell da vi ble skapt, og han fryder seg over oss.

Vi trenger alle både å søke Gud som enkeltpersoner og å søke mot det kollektive.

*Da kan dere sammen med alle de hellige bli i stand til å fatte bredden og lengden, høyden og dybden, ja, kjenne hele Kristi kjærlighet, som er mer enn noen kan fatte, og bli fylt av hele Guds fylde.
(Ef 3,18)*

Vår sivile status er dermed mer underordnet når det gjelder å få del i Guds velsignelser.

Det vi ellers skriver om at kvinnen ikke er hel uten mannen og mannen ikke er hel uten kvinnen er ingen motsetning til dette. Det er bare en annen synsvinkel på menneskelivet. Bare når vi ser dette fra flere ulike vinkler får vi med hele bildet.

I Guds bilde

Da sa Gud:

*«La oss skape mennesker i vårt bilde,
som et avbilde av oss!»*

Du står foran speilet og møter ditt eget blikk. Hva ser du der? Stolthet eller beklagelse, fortvilelse eller glede?

Fortellingen om Narcissus lar oss møte en ung mann som synker så dypt inn i sitt eget speilbilde at verden omkring forsvinner.

I den bibelske skapelsesfortelling er mennesket skapt til noe annet enn å bli borte i sitt eget blikk. Et menneske speiler nemlig ikke bare seg selv. Vi er alle avbilder av Gud.

Ordet «avbilde» er ikke så ofte i bruk på denne måten. Kanskje kunne bibeloversetteren har brukt ordet «speilbilde» i stedet. I hvert fall er det slik at enhver som betrakter sitt eget ansikt i speilet, ser noe som avbilder Gud.

Hvilket utgangspunkt for vårt selvbilde! Vi er Guds avbilder. Noe i oss er ukrenkelig og kaller på vår stolthet og egenverdi.

Vårt medmenneske er en del av dette mysteriet. Vi er skapt til fellesskap og kjærlighet, til å finne oss selv i møtet med en annen.

Kjærligheten mellom mann og kvinne er en del av skapelsens rikdom. Vi kan speile oss i den vi elsker og ane gudsbildet også der. På en særlig måte ser vi dette hos den ene som har besvart vår kjærlighet. Men det går an å utvide perspektivet til alle. Å bekjenne troen på Gud som skaper, det er å se alle mennesker som Guds dyrebare avbilder.

Ethvert menneske på vår vei gir oss mulighet til å erfare Gud og Guds skaperverk på en mer inderlig måte. Det er sagt at mennesket aldri er alene. Det er og blir et relasjonsvesen, skapt slik at det må speile seg i andre for virkelig å kjenne at det selv er til.

Kan du huske den første forelskelsen, da du ikke kunne se deg mett på den elskedes ansikt? Det var begynnelsen på kjærlighetseventyret.

Det går an å betrakte Gud på samme måte. Slik startet troseventyret. Bær det med deg som en hilsen fra Gud i dag: Du er skapt. Du er sett. Du er elsket. Du er Guds.

*Vi takker deg, Skaper og Gud,
fordi vi er ditt avbilde på jorden.
Gi oss stolthet over å være mennesker,
og la oss gjenkjenne ditt bilde i andre.
Forny vår kjærlighet til deg
og til alle som du har betrodd oss.
Amen.*

*Fra Eyvind Skeie/Terje Grøstad: Vann av klippen, 2007,
www.nordiskkirkekunst.as
Gjengitt med tillatelse av rettighetshaverne.*

Til mann og kvinne

Intet er så vanskelig som kjærligheten, det å leve sammen med den man elsker.

Ingen steder kan samhørigheten være større enn mellom to som lykkes med å leve nært sammen på den jordiske kjærlighetens mange plan. Ikke på noe annet livsområde kan nederlaget føles så smertefullt som nettopp her.

Det går ikke an å lese skapelsesfortellingen uten å legge merke til hvordan spenningen mellom kvinne og mann er en del av menneskets gudgitte livsvilkår i verden.

Gjennom historien har seksualiteten blitt brukt og misbrukt på alle tenkelige og utenkelige måter.

Spenningen mellom mann og kvinne er en del av dette at mennesket er skapt som et avbilde av Gud. Mannens speiling i kvinnen og kvinnens speiling i mannen har noe med det guddommelige mysteriet å gjøre.

For di kjærligheten nettopp er et mysterium, er det vanskelig å finne ord for den. Dens vesen er heller ikke ment for ord. Kjærligheten må erfares. Kjærligheten må leves. Den kaller på vår ærbødighet og hengivelse.

Vi lever i en tid hvor kjærligheten er utsatt, ikke minst kjærligheten mellom kvinne og mann. Utallige ganger formaner Bibelen oss om å ta vare på kjærligheten.

I dag vil vi be for alle som lever sammen i kjærlighet. Vi vil be om at kjærligheten må få større rom i og mellom menneskene, og ikke minst i våre egne liv.

*Gud, du skapelsens kilde,
gi kjærligheten rom på jorden.
Hjelp oss å leve sammen
i kjærlighet og tillit.
Amen.*

*Fra Eyvind Skeie/Terje Grøstad: Vann av klippen, 2007,
www.nordiskkirkekunst.as
Gjengitt med tillatelse av rettighetshaverne.*

Noen vitnesbyrd og «livsbilder»

Gud gjør alle ting nye

Kari-Lisbeth Kjus

Jeg vokste opp med en far som ikke var der for meg.

Han var sjømann i utenriksfart og var borte mange måneder i strekk.

I to perioder fant han passende arbeid på land og bodde hjemme.

Heller ikke da var han der for meg.

Jeg har ingen minner om gode ord, omfavnelser, sitte på fanget hans eller andre former for omsorg.

Foreldrene mine ble skilt da jeg var ti, og den gangen, på 50-tallet, var det ikke vanlig med faste besøksordninger, så jeg traff far bare tilfeldig dersom han kom til farmor samtidig som jeg besøkte henne. Etter at han giftet seg på nytt, foreslo farmor en gang at jeg skulle bli med ham rundt noen ærender og hjem etterpå. Det ble med den ene gangen, for hans nye kone avviste meg også.

Far døde da jeg var 27 år.

Da jeg i forkynnelsen stadig hørte Gud omtalt som en far, betydde det lite for meg. Noen ganger utløste det til og med vonde minner.

Jeg hadde en gang fått en liten brosjyre med mange gode ord. Slik jeg husker det nå, var de fleste fra profeten Jesaja. På utsiden var det en tegning av en person som satt i en stor hånd (Guds hånd). Den leste jeg litt i før jeg hengte den på oppslagstavla over skrivebordet mitt.

En dag satt jeg i telefonsamtale med en person jeg gjerne skulle gitt et ord fra Bibelen, men den lå i stua. Jeg rakk akkurat opp til brosjyren og leste fra Jesaja kapittel 43 for henne. Jeg brukte de samme ordene i en annen sjelesorgsamtale noe senere.

Så var det en dag jeg lå på sengen og stirret i taket. Jeg var trist, følte meg alene og uten verdi. Slik kan vel alle ha det noen ganger, men når

man bor alene, slik jeg gjør, er det ikke alltid lett å komme ut av nedstemtheten.

Da erfarte jeg det jeg tror på: Gud våker over sitt ord og setter det i verk i våre liv når Han ser at vi trenger det. Det var som om en stemme fylte rommet, selv om det bare var inne i hodet mitt:

Du er dyrebar i mine øyne, aktet høyt og elsket av meg.

(Jes 43,4)

Vær ikke redd, for jeg er med deg.

(Jes 43,5)

Dette, og flere ord, sank ned i hjertet mitt, og jeg opplevde at jeg var min himmelske fars dyrebare datter.

Fra da av har savnet av en jordisk far blitt borte. Jeg vet det har vært der, men det gjør ikke vondt lenger. Jeg sitter i min himmelske fars hånd.

Til samtale

Har du/dere erfaring med at Herren våker over sitt ord og setter det i verk i våre liv når Han ser at vi trenger det?

Utløser dette vitnesbyrdet minner hos deg? Gode eller vonde?

Ville det vært godt å dele dette med gruppa? Evt. med en fra gruppa eller en sjelesørger?

Ønsker du at dere skal be sammen rundt dette?

Det satt tolv sortkledde menn rundt bordet

Jan Gossner

Hvordan var det å vokse opp som kvinne i Frikirken i Kristiansand, den største menigheten i kirkesamfunnet, med over 1700 medlemmer og mange dattermenigheter i nærheten?

I tolv år har jeg vært forstander her, og jeg lærte en gullgenerasjon av trofaste seniorer å kjenne. De elsker menigheten, de ber for sine pastorer, eldste og diakoner, de gir og deltar på alle gudstjenester og møter. Hjemme ligger Bibelen, en andaktsbok, gjerne også en bibelleseplan, menighetsbladet FrikirkeAktuelt og Budbæreren fremme. De elsker sang og musikk og de savner Blandetkoret og Musikk-koret.

I deres oppvekst var det mennene som styrte i menigheten. Ikke bare var det ti eldste og to pastorer, men også i diakonrådet var det kun menn helt frem til 1970-årene. Diakonene stelte med økonomi, bygg, vedlikehold og innredning, de tok inn kollekten og assisterte ved nattverdutdelingen. Omsorgsdiakonien ble organisert senere.

Kvinnene var aktive på mange måter, og de hadde selv ledelsen av de tre kvinneforeningene som arbeidet for landsmisjonen, ytre misjonen og menigheten. Den store misjonsmessa hvert år i november hadde ingen menn med i komiteen! Her gikk mennene til hånde, for en gangs skyld.

«Vi hadde veldig stor respekt for forstanderen og de eldste,» sier en av kvinnene til meg. «Når det var nattverd, satt alle de ti eldste i mørke dress sammen med forstanderen rundt bordet oppe på plattformen. Så ble brød og vin sendt rundt i benkene, og etterpå var det anledning til fri bønn og vitnesbyrd. Da reiste også kvinnene seg og deltok i møtet med frimodige innlegg og sterke bønner. Vi var nok både tradisjonelle og litt gammel-dags i rollemønsteret.»

«Det har nok preget meg og mange kvinner i min generasjon,» sier hun. «Det satt tolv sortkledde menn rundt bordet i hele vår oppvekst, og det var de som bestemte. Det er nok grunnen til at så mange også i min generasjon er for at kvinner også skal kunne ordineres til eldste- og pastortjeneste, så det blir mer likestilling i menigheten.»

«Jeg respekterer ditt syn,» sier hun til meg, «og vi er veldig glade i deg som vår forstander,» skynder hun seg å legge til. «Men du kan kanskje for-

stå hvorfor mange av oss gjerne vil ha forandring når det gjelder kvinnens plass i Frikirken?» Ja, jeg forstår henne. Og jeg tenker på hvordan vi preges av våre erfaringer i livet og i menigheten når vi skal ta stilling til forskjellige spørsmål om livsførsel og ordninger av menighetslivet. Det er viktig at vi forstår hva som preger vårt syn og former våre holdninger.

Jeg tenker også på hvordan Bibelens ord ble anvendt av lederne i denne generasjonen. Mannen tok ordene underordning og lydighet og påla kvinnene dem. Samfunnet for øvrig var mer autoritært, og jeg tror de kristne ble for mye preget av sin egen tid. Det passet jo mennene bra å ha Bibelen på sin side så de kunne beholde sine posisjoner.

Kanskje er det slik at vi nå holder på å gå for langt den andre veien? Den politisk korrekte likestillingsideologien er nå blitt rådende i samfunnet. Det var nødvendig å rette opp skjevheter. Kirken stiller etter hvert opp og gir teologisk legitimitet til utviklingen.

Men var det slik at de første kristne tilpasset seg sin tid, eller var de en motkultur?

Jeg er elsket av Gud, min Far

Unni Slåtten

Jeg har vokst opp i et godt kristent hjem, hvor jeg visste at mamma og pappa elsket meg og var der for meg. Allerede som liten hadde jeg et personlig forhold til Jesus. I 1974 fikk jeg et møte med Den hellige ånd. Ingen hadde fortalt meg om at Gud var Far, først i 1994 fikk jeg høre om at Gud er Far og at Han vil være Far for meg, ja, fedre meg. Da fikk Joh 14,6 nytt innhold for meg: «Jeg er veien, sannheten og livet. Ingen kommer til Faderen uten ved meg.» Jeg fikk et personlig møte med Gud som Far. Det har forandret livet mitt.

Jeg er ingen tilfældighet. Jeg er nøye planlagt i Gud min Fars hjerte. Han bestemte tid, sted og mitt kjønn. Han dro meg fram fra mors liv og Han har blåst livsånde inn i meg (Salme 139,13 og 18). Jeg har blitt mer og mer trygg i min identitet som kvinne, mer trygg på min femininet, etter at jeg møtte Gud som Far. Jeg tror vi alle stiller spørsmålene: Hvor kommer jeg fra? Hvem er jeg? Dette har jeg på en måte hatt en forståelse av, siden jeg alltid har vært kristen. Men etter at jeg begynte å bli kjent med Gud som min Far vet jeg nå i hjertet mitt at min identitet er at jeg er Hans datter. Jeg kommer fra Gud, min Far, og Han elsker meg uten betingelser, han elsker meg for hvem jeg er og ikke for hva jeg gjør.

Dette har gjort meg i stand til å ta imot Hans kjærlighet på en dypere måte i livet mitt. Jeg er blitt trygg på at jeg er elsket av Gud min Far, og at jeg ikke trenger å prestere for kjærligheten. Det har ført meg inn til en ny hvile hos Gud. Jeg trenger ikke å konkurrere om plassen min og mine «rettigheter». Jeg trenger ikke å bevise noe. Gud er for meg og Hans hånd hviler over meg. Jeg er hans datter. I den sekulære verden er det et voldsomt press til å prestere. Vi blir identifisert etter hva vi gjør og ikke etter hvem vi er. Det har også skapt en kamp mellom kjønnene. Derfor har det for meg vært av stor betydning å bli trygg i at jeg er elsket for hvem jeg er og ikke for hva jeg presterer. Dette kan ingen ta fra meg. Ingen kan skille meg fra Kristi kjærlighet (Rom 8,38–39).

Jeg opplever det også befriende at jeg ikke trenger å sammenligne meg med det annet kjønn, mannen. Jeg er helt unik som kvinne. Dette har gjort meg trygg i tjenesten min for Gud. Jeg trenger ikke å sammenligne meg og

ønske meg det andre har. Undervisning om det maskuline og feminine har vært viktig for meg. Det har gitt meg en dypere forståelse av hvem jeg er, at jeg både har en feminin og en maskulin side, men at vi kvinner har det feminine på fremste plass i oss. Min mann og jeg står sammen i vår tjeneste. Det å bli kjent med Gud som Far, gjør at vi begge er blitt trygge på identiteten vår som sønn og datter. Vi kan nå framelske det feminine og maskuline hos hverandre istedenfor å konkurrere.

Jeg synes det er veldig oppmuntrende å se menn som også fungerer i sin feminine side, gjennom omsorg og barmhjertighet. For egen del har det å akseptere og bli akseptert som kvinne med en feminin og en maskulin side gjort at jeg har blomstret. Det har gjort meg trygg i å lede og ta avgjørelser (min maskuline side) både i hjemmet og i menigheten. Det at jeg nå er trygg i min identitet som kvinne har også blitt en styrke i ekteskapet mitt og i min rolle som mor. Da jeg giftet meg, graverte vi Ef 5,22–24 inn i ringene våre. Etter at vi begge møtte Gud som Far og ble trygge på identiteten vår, har det også vært mye enklere å finne vår plass i forhold til hverandre i ekteskapet.

I dag har jeg en mann som elsker meg og heier meg fram både som kone og mor og i den tjenesten jeg har. Når vi som mann og kvinne finner vår identitet i Gud som Far og blir trygge i den, trenger vi ikke lenger å kjempe og bevise noe for oss selv. Da tror jeg at vi vil komme inn i en ny hvile både personlig og i menighetene. Vi vil elske og framelske hverandre istedenfor å konkurrere. Da vil bønnen i Joh 17,21–23 kunne gå i oppfyllelse:

Jeg ber at de alle må være ett, likesom du, Far, er i meg og jeg i deg.

Nå er min største lengsel å få fortsette å leve i den identiteten at jeg er datter av Gud min Far. Jesus er mitt store forbilde, da Hans identitet her på jorda var å være Sønn av Gud sin Far. Han var trygg i sin identitet, Han visste at Han var Guds Sønn og at Han var elsket av sin Far. Hans Far har nå blitt vår Far (Joh 20,17).

Fra far til sønn – forandring

Kjell Aanensen

Min farfar døde tre år før jeg ble født. Det lille jeg har hørt om ham, fikk jeg vite av en eldre mann i nabolaget. Far nevnte aldri sin far og jeg har aldri sett et eneste foto av min farfar. Jeg aner ikke hvordan han så ut. Mor betrodde meg at far var bitter på sin far og at han ikke ville ha noe med ham å gjøre.

Far var arbeidsom og flink til mye. Men ubearbeidete savn, sår og bitterhet gjorde ham til en autoritær og hard far og ektemann. Jeg var redd for ham gjennom hele oppveksten. Etter en nødvendig skilsmisse mellom mor og far, var jeg i flere år den eneste som holdt kontakt med far og besøkte ham. Jeg gjorde det av plikt og med stor ulyst. Jeg grudde meg for hvert besøk, og var lettet hver gang jeg kunne si adjø. Jeg har ikke følt sorg etter at far døde. Jeg aldri savnet ham, men i mange år kjente jeg et stort savn etter en fars omsorg, tålmodighet og bekreftelse. En måned før far døde, tok han imot Jesus og fikk frelsesvisshet. To dager før han åndet ut var jeg hos ham på sykehuset. Han gikk inn og ut av bevisstløs tilstand. Da han våknet opp en gang, sa han: «Kjell, så du den fine hvite mannen som var her inne hos meg nettopp?» «Det har ikke vært noen andre enn meg her,» protesterte jeg forsiktig. Jeg tenkte på pleiepersonalet. «Tøys,» sa far på sin fortsatt bryske måte, «det var en hvitkledd mann her som stelte så godt med meg. Deretter strøk han meg over hodet og sa: Kom, Alfred, nå skal vi snart gå hjem!» Så vidt jeg vet, er det det nærmeste jeg har vært et englebesøk. Jeg unner far av hele mitt hjerte denne himmelske velkomsthilsenen til det riket hvor det ikke lenger finnes synd, sorg og savn.

Jeg trodde jeg var en snill og god mann til jeg selv fikk barn. Da kom det frem ukjente og høyst umodne sider, mest i forholdet til våre to sønner. Jeg hadde mange ubearbeidete sår og mye innstengt sinne. Jeg var uforutsigbar og hissig, og såret mine barn mange ganger gjennom mange år. Jeg så at de ikke følte seg trygge på meg, men trakk seg unna. Avstanden økte, og da eldstemann kom i tenårene, var jeg redd at det skulle bli mellom mine barn og meg slik det var mellom far og farfar og mellom far og meg; avstand og frykt. Arild, min eldste sønn, har i voksen alder sagt at det var mye mer avslappet og godt hjemme når jeg var ute og reiste.

På 1980-tallet kom de første Teleios-kursene til Norge. Jeg var med helt fra starten. Det første kurset, «Breaking free from the past», handlet om indre helbredelse. Jeg kjente meg igjen i litteraturen jeg leste før kurset og i Gary Sweetens undervisningen under kurset. Mye emosjonell smerte kom til overflaten og en kraftig bearbeidelsesprosess ble satt i gang. Den fortsatte i flere år, ved hjelp av nye Teleios-kurs under Sweetens ledelse, ved hjelp av samtaler med en kristen psykiater, og med samtale og forbønn i en bønnegruppe hjemme. Over tid skjedde det vesentlig forandring inne i meg. Jeg fikk det kort sagt bedre og bedre, noe familien min også merket etter hvert. Min atferd endret fra å være hissige og uforutsigbar til å bli mer rolig, avslappet og omsorgsfull.

Under et av Teleios-kursene i denne tiden ble jeg grepet av stor sorg og frykt: «Tenk om barna mine skal få det like vondt som jeg har hatt det, siden jeg har vært så hissig!» To av flere bibelord som Gud møtte meg med i denne tiden, skapte håp:

Han skal vende fedrenes hjerter til barna og barnas hjerter til fedrene, så jeg ikke skal komme og slå landet med bann.

(Mal 4,6)

Alle dine barn skal bli opplært av Herren, og stor blir freden for dine sønner.

(Jes 54,13)

Min umiddelbare respons til disse ordene, var: «Tenk om dette virkelig er Guds Ord til meg og oss!»

Nå er det over 30 år siden det første Teleios-kurset og min indre helbredelsesprosess startet. I 20 av disse årene har jeg selv ledet Teleios-kurs i Norge, Sverige, Danmark og Mongolia. Jeg har fått lov å undervise tusenvis av mennesker i disse viktige kursene og sett mennesker og relasjoner forandret. Den største forandring har jeg likevel erfart i eget liv og familie. Fra å være en far som såret barna mine, har jeg nå i mange år vært en far som barna mine har blitt trygge på. Vi har fått et nært og fortrolig forhold. Min kone og jeg har dannet en familiegruppe sammen med våre to yngste barn og deres ektefeller, hvor vi samtaler om livet og får være til god hjelp

for hverandre. Barna mine viser meg stor tillit, og har ofte latt meg få lytte til problemer de er oppe i, slik at jeg også kan be for dem og veilede dem. Arild, vår eldste sønn, sa for et par år siden, da hans eldste sønn var 2-3 år: «Pappa, jeg håper at forholdet mellom meg og Daniel blir like godt som forholdet mellom meg og deg!»

Jeg tror at forandring er mulig, for personer og relasjoner! Jeg tror at Gud kan gi oss hjelp til forandring der vi trenger det mest! Men all forandring må starte med meg selv. Jeg kunne ha fulgt i samme spor som min farfar og far, og mange gjør det. Men Gud gav meg hjelp til å bli fri smertefull bagasje fra min oppvekst, og videre ga han hjelp til endring som etter hvert ga våre barn en langt tryggere oppvekst. Det igjen har velsignet oss med nære og sunne relasjoner. Det gjør meg takknemlig – og det gir håp til andre som sliter med noe av det samme.

Artikkelstoff

Her følger tre artikler med hver sin innfallsvinkel. Artikkelen er ment som bakgrunnsmateriell for samtale og undervisning. Det kan være ulike meninger om noe av innholdet i disse artiklene, men skulle det her presenteres noe som alle i utgangspunktet var enig i, så ville nok dette materialet blitt ganske så kort. Det er likevel en grunnleggende forståelse som ligger bak det hele, og som har sin basis i Bibelens ord.

Den første artikkelen handler om mann og kvinne skapt i Guds bilde, som et avbilde av Treenigheten. Denne artikkelen er skrevet av Sven Aasmundtveit.

Den andre artikkelen utfolder hva dette betyr i videre forstand, i familie, hjem, menighet og samfunn. Denne artikkelen er skrevet av Jan Gossner.

Den tredje artikkelen tar nærmere for seg samspillet mellom mann og kvinne, det maskuline og det feminine, og hvordan dette kan gi seg uttrykk gjennom identitet og selvforståelse. Denne artikkelen er skrevet av Else Aurlien Johnsen.

Artikkel 1: Mann og kvinne – Treenighetens bilde

Da sa Gud: «La oss skape mennesker i vårt bilde, som et avbilde av oss!» (...) Og Gud skapte mennesket i sitt bilde, i Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem.

(1 Mos 1,26–27)

To grunnleggende temaer

Det er to grunnleggende temaer i den kristne troen. Det første er inkarnasjonen, det at Gud ble menneske i Kristus og døde for våre synder på

korset. Det andre er en naturlig følge av det første, nemlig at Gud er en treenig Gud; Far, Sønn og Ånd. Det er disse temaene som er det gjennomgående spørsmålet i alle de syv økumeniske konsilene (der lærespørsmål ble avgjort i den udelte kirkens tid), som er nedfelt i de oldkirkelige bekjennelsene, og som også er nedfelt i våre bekjennesskrifter i Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge.

Vi står i en protestantisk teologisk tradisjon, og før det i en vestlig katolsk teologisk tradisjon. I denne tradisjonen har Jesu død for våre synder på korset vært det dominerende tema. Mens betydningen av at Gud er en treenig Gud ikke har vært like framtrædende. At Gud er en treenig Gud er imidlertid helt fundamentalt for hvordan troen gir seg uttrykk, i teologisk forståelse, i fromhetsliv og i samfunnsmessige forhold.

Én Gud – som likevel er tre

Det å forstå til fulle Treenigheten er ikke gitt oss som mennesker. Det er et paradoks for vår tanke. Vi tror på én Gud som samtidig er tre. Likevel tror vi ikke på tre guder. Den Gud vi tror på, er én. Hvem kan forstå dette? Men slik er det, og slik må det være. For Gud er relasjon. Gud er kjærlighet, sier Johannes (1 Joh 4,8 og 16). Det er kanskje den mest presise definisjonen vi har av Gud i hele Bibelen. Men er Gud kjærlighet, så er han det også før noe annet er blitt til. Og er Gud kjærlighet, så må Guds karakter være slik at kjærligheten kan være reell, også uavhengig av noe annet. Dermed ser vi at Gud er relasjon. Og er Gud relasjon, så blir den treenige Gud noe svært forståelig. For det er slik Gud må være.

Dette er en tankegang som vi blant annet finner hos de kapadokiske fedrene; Basilius den store, Gregor av Nazians og Gregor av Nyssa. Tre teologer som var framtrædende under striden med arianerne på 300-tallet, de som ikke anerkjente Jesus som sann Gud. Disse tre preget mye av tankegangen rundt hvordan den nikenske trosbekjennelsen fikk sin endelige form. Det at Gud er relasjon får en fundamental betydning, ikke bare for den teologiske tenkningen, men for det praktiske kristenlivet. Gud er relasjon, og han søker relasjon. Derfor handler den kristne troen om å komme inn i et personlig forhold til Gud. Det handler ikke bare om å slutte seg til et sett av læresetninger – selv om dette ikke er uvesentlig.

Skapt i Guds bilde – som mann og kvinne

Å forstå Treenigheten helt og holdent er umulig for oss mennesker, men Gud har gitt oss et grunnleggende bilde så vi skal kunne gripe noe av Guds karakter. Dette bildet er mennesket selv. Gud skapte mennesket i sitt bilde! Men vel og merke som mann og kvinne.

Når det står at Gud skapte mennesket «til mann og kvinne», betyr det mer enn det rent kjønnslige. Den hebraiske grunnteksten kan best gjengis på norsk med «til mannlig og kvinnelig skapte han dem». Det er en maskulin og feminin dimensjon i Gud selv som vi avbilder. Men dermed kan vi ikke si at Gud er kjønn, slik vårt norske språk uttrykker det.

Det mannlige og det kvinnelige har guddommelig opphav. Det er noe dypere og mer grunnleggende enn kjønn og seksualitet. Mann og kvinne, som kjønn, er en konkret manifestasjon av det maskuline og feminine. Men det maskuline og feminine er altså noe som både mannen og kvinnen har del i. Både mannen og kvinnen har en maskulin og feminin side, skapt som de er av helhetens Gud og født både av far og mor. Men mannen finner sin primære identitet i det maskuline og kvinnen i det feminine.

Elskeren, den elskede og elskoven

Alle mennesker er skapt i Guds bilde, men det er først og fremst i relasjonen mann – kvinne dette bildet utfolder seg. Og det er i denne relasjonen vi i særlig grad kan gripe noe av Guds karakter.

Kirkefaderen Augustin sier følgende:

Kjærligheten består av tre deler; elsker, den elskede og elskoven. Slik også med den treenige Gud.

(Augustin: Bekjennelser)

Det er altså kjærlighetens forening av mann og kvinne som er selve bildet på Treenigheten. Gud Far elsker Sønnen, og Sønnen elsker Far, og mellom dem er Ånden, selve elskoven. De kapadokiske fedrene kaller dette for en kjærlighetens dans, der de tre danser omkring hverandre, sammenflettet, men likevel adskilt i en kosmisk kjærlighetens bevegelse.

Om noen vil hevde at dette er spekulativ tankegang, fordi disse tankene er for voldsomme, så må vi si at uten en slik refleksjon ville vi neppe hatt de grunnleggende oldkirkelige bekjennelsene som er så viktige for oss i dag. Og disse tankene er ikke tatt ut av løse luften, men har sin grunn og sitt fundament i Bibelens ord og åpenbaring.

Gud er relasjon

Noen kan oppleve det problematisk at det er i relasjonen mann – kvinne som Guds bilde i særlig grad utfolder seg. Men motsatsen må ikke dermed trekkes, at ikke det enkelte mennesket er skapt i Guds bilde. Wilfred Stinissen, som selv lever alene, sier det slik:

Hvis vi skal holde oss til ordene i skapelsesberetningen, synes det å være klart at det framfor alt er gjennom å være skapt som mann og kvinne at mennesket er Guds avbilde (...) Som et enkelt og adskilt individ er mennesket altså ikke Guds avbilde. Det er først når det er åpent for andre, helt relatert til alle, at det blir Guds avbilde. Relasjonen til andre finner sitt tydeligste uttrykk i den seksuelle forskjellen. Derfor taler Bibelen nettopp om mann og kvinne når den vil vise hvordan mennesket ligner Gud. Det betyr ikke at mennesket nødvendigvis må finne en seksuell partner for å være Guds avbilde. Men det skal ikke fornektes at kjærlighetsrelasjonen mellom en mann og en kvinne er et tydelig bilde av pakten mellom Gud og mennesket, av Guds skaperkraft og trofasthet.

Vi kristne vet at Gud er en treenig Gud, der de tre guddommelige personene er totalt relatert til hverandre, så totalt at det ikke finnes noe i dem som ikke finnes for de andre og er rettet mot de andre. Da er denne henvisningen til mann/kvinne-relasjonen nesten selvfølgelig. Når Gud selv er relasjon, må også mennesket – skapt til Guds avbilde – være relasjon. Og ingen relasjon er ment å være så intim og så total som relasjonen mellom mann og kvinne i ekteskapet.

(Wilfrid Stinissen: Sant menneske)

Ekteskapet – Guds bilde

I Det nye testamentet ser vi hvordan forholdet mellom mann og kvinne i ekteskapet både er et bilde på Treenigheten, men også skal ha sitt liv ut fra det himmelske idealet, Treenigheten selv. Et angrep på ekteskapet som foreningen av mann og kvinne, vil være et angrep på det bilde Gud har gitt av seg selv på jorda. Og ethvert ekteskap som ikke gjenspeiler noe av det himmelske «forbildet» vil være et fordreid og forvrent ekteskap. Ekteskapet forplikter oss i forhold til det forbildet som er gitt oss, og som det «bildet» ekteskapet skal være.

Da lot Herren Gud en dyp søvn komme over mannen. Og mens han sov, tok han et av hans ribben og fylte igjen med kjøtt. Av det ribbenet Herren Gud hadde tatt fra mannen, bygde han en kvinne, og han førte henne bort til ham. Da sa mannen: «Dette er da ben av mine ben og kjøtt av mitt kjøtt. Hun skal kalles kvinne, for av mannen er hun tatt.» Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett.
(1 Mos 2,21–24)

De to skal være ett i kjærlighetens forening. Det er ikke bare to mennesker som begynner å fungere sammen, forplantningsmessig og praktisk. Nei, det er to mennesker, mann og kvinne, som skal være ett gjennom den kjærligheten som binder dem sammen.

De to skal være ett

Derfor skal mannen forlate sin far og mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett. Så er de ikke lenger to; deres liv er ett.
(Mark 10,7)

Eller vet dere ikke at når noen holder seg til en hore, blir de én kropp? For det står: De to skal være ett.
(1 Kor 6,16)

Hva er det som gjør at en mann og en kvinne virkelig søker sammen? Nå finnes det såkalte fornuftsekteskap, og det er ikke alle forhold mellom mann og kvinne som lodder like dypt. Likevel sier Bibelen tydelig at i ekteskapet blir de to ett. Ja, de skal forstås som en kropp! De er ikke lenger to, men én. Ser vi hvordan dette henger sammen med forståelsen av Gud? Vi tror ikke på flere guder, vi tror på én Gud. Likevel er Gud tre personer. Ekteskapet består av to personer, men gjennom ekteskapets forening er de ikke lenger to, men én. Det som gjør de to til ett er kjærligheten. Dette kan også sammenlignes med en tretvinnet tråd (Fork 4,12). Om man skal lage et rep, må man bruke tre tråder for å flette det sammen til et rep, ikke bare to. Det er kjærligheten som gjør de to til ett.

Ett med hverandre og ett med Kristus

Dersom en bror har en kone som ikke er troende, og hun gjerne vil bli hos ham, skal han ikke skille seg fra henne. Og dersom en kvinne har en ikke-troende mann, og han gjerne vil bli hos henne, skal hun ikke skille seg fra mannen. For den ikke-troende mann blir regnet som hellig på grunn av sin kone, og den ikke-troende kone blir regnet som hellig på grunn av den troende bror. Ellers ville jo barna deres være urene, men nå er de hellige.

(1 Kor 7,12–14)

Problemstillingen i denne unge menigheten, hvor den enkelte bare hadde kort tid bak seg som troende, var følgende: Ved troen er vi blitt ett med Kristus. Våre synder er tilgitt, vi er blitt rensset og gjort hellige gjennom Jesu død for våre synder på korset. Ved dette har Den hellige ånd tatt bolig i våre liv og i våre hjerter. Vi er blitt ett med Kristus, og i ham med den treenige Gud. Denne erfaringen har også gjort oss til ett med alle andre som har trådt inn i kjærlighetens relasjon med Kristus.

Denne dype forståelsen av enhet med Gud skapte problemer for nye kristne mennesker i Korint. Hva med oss som er gift med en ektefelle som ikke er blitt en del av denne enheten? I ekteskapet er jeg ett med min mann eller med min kone, og i troen er jeg ett med Kristus. Er dette mulig

dersom vi ikke har den samme enhet i Kristus? Må jeg ikke da skille meg fra min ektefelle? For hva vil ellers skje med våre barn? Det er på denne bakgrunnen vi må forstå den rådgivningen som Paulus gir. Han avviser ikke problemstillingen, men gir den hellighet vi har i Kristus «forkjørrett». Denne helligheten overgår problemstillingen. Ektefellen regnes som hellig gjennom den troende. Og slik blir også barna hellige i Kristus, og ikke urene.

Kjærligheten gjør til ett

Like før har Paulus skrevet følgende om det å drive hor:

Vet dere ikke at kroppene deres er Kristi lemmer? Skal jeg da ta Kristi lemmer og gjøre dem til en hores lemmer? Det må ikke skje! Eller vet dere ikke at når noen holder seg til en hore, blir de én kropp? For det står: De to skal være ett. Men den som holder seg til Kristus, blir én ånd med ham.

(1 Kor 6,15–17)

Vi ser altså hvordan Paulus har en klar oppfatning av at kjærligheten gjør til ett. Dette gjelder på alle plan. I særlig grad blir vi ett med Kristus gjennom Åndens relasjon med ham, det vil si kjærlighetens relasjon med den treenige Gud.

Når vi snakker om Treenigheten selv, så er kjærlighetens relasjon fullkommen. I denne fullkomne relasjonen er de tre personene i guddommen også fullkomment ett. Men denne fullkomne enheten visker altså ikke ut det at de fremdeles er tre atskilte personer. Slik ser vi også i våre menneskelige relasjoner, særlig tydeliggjort i ekteskapet, at den enhet mann og kvinne går inn i, ikke betyr at de to skal utviske sine egne personligheter. De forblir to personer, men er ett gjennom kjærligheten.

Jesus – som Guds fullkomne bilde

Den som har sett meg, har sett Far, sier Jesus (Joh 14,9). Han er Guds bilde i sin fylde.

Både det feminine og det maskuline har fullt og helt sitt opphav i Gud, og er en del av Guds «bilde». Gud er ikke maskulin i forstand av kjønn. Han er heller ikke feminin. Men begge har sitt opphav i Gud. Jesus var mann, og han er Sønnen – utgått fra Faderen. Men Gud er altså ikke kjønn i betydningen av det seksuelle. Jesus er det fremste forbilde for oss, både for menn og kvinner. Han var maskulin, men omsluttet også den sanne, og sunne, feminitet.

Utfordret av Jesus

Howdan utfordrer Jesus oss – i det maskuline og det feminine?

Som mann utfordres jeg på måten Jesus møtte mennesker på det relasjonelle plan. Ikke minst i møte med de mange kvinnene; kvinnen ved brønnen, kvinnen grepet i hor, kvinnen som salvet Jesus. I historien om kvinnen som salvet Jesus finner vi det eneste utsagn av Jesus om at noe skulle fortelles overalt hvor evangeliet ble forkynt.

Han utfordrer meg som mann med sin ydmykhet, sin forkynnelse om å vende det andre kinnet til, sin tålsomhet, overbærenhet, villighet til å lide ... Men han utfordrer også ved sin målrettethet, sitt rettmessige sinne, sin tydelighet, sin villighet til å gå inn i smerte på andres og egne vegne ...

Og ikke minst utfordrer han meg gjennom sin grenseløse kjærlighet og selvoppofrelse i den absolutte og konkrete betydning. Og kanskje er dette det mest ytterliggående utslag av Guds «feminitet», slik dette begrepet kan forstås i denne sammenhengen. Om vi betrakter Ef 5 fra denne synsvinkelen, så blir det eksemplet som Paulus tegner opp for oss når Jesus «uttømmer» seg (gresk *kenosis*) for oss, som hans feminine side. Mannen må altså omfavne det feminine for å oppfylle sin rolle som mann. Mannen skal gi seg selv til sin ektefelle og sin familie, slik som Kristus ga seg selv for menigheten.

For oss menn er det helt avgjørende å forstå at den kristne tro og praksis har en dypt feminin side, en side som ikke uten videre er naturlig for mannen å favne. For den kristne troen har relasjonen som sin kjerne. Gud er relasjon, og han søker relasjon med sine barn – menneskene. Det er en relasjon som favner både det feminine og det maskuline. Slik sett utfordrer det både menn og kvinner. (Mer om dette, også sett fra kvinnens side, føl-

ger i artikkelen *Maskulinitet og femininitet*.)

Om vi skal bruke andre ord på dette, så kan vi kanskje si at når den kristne troen først og fremst er relasjon, så er det en relasjon som også må ta læren på alvor. Det er en forpliktende relasjon og etterfølgelse. Den som elsker Gud, må også følge hans bud (1 Joh 3,24 og 5,2–3).

Kristus og kirken

«Far, om du vil, så ta dette begeret fra meg! Men la ikke min vilje skje, men din!»

(Luk 22,42)

Men når alt er underlagt ham, skal også Sønnen selv underordne seg Gud som har lagt alt under ham, og Gud skal være alt i alle.

(1 Kor 15,28)

Vær hverandre underordnet i ærefrykt for Kristus! Dere kvinner, underordne dere ektemennene deres som under Herren selv. For mannen er kvinnens hode, slik Kristus er kirkens hode; han er frelser for sin kropp. Som kirken underordner seg Kristus, skal kvinnene underordne seg sine menn i alt. Dere menn, elsk konene deres, slik Kristus elsket kirken og ga seg selv for den, for å gjøre den hellig og renske den med badet i vann, i kraft av et ord. Slik ville han selv føre kirken fram for seg i herlighet, uten den minste flekk eller rynke. Hellig og uten feil skulle den være. På samme måte skal altså mennene elske sine koner som sin egen kropp. Den som elsker sin kone, elsker seg selv. Ingen har noen gang hatet sin egen kropp. Nei, man gir kroppen næring og pleier den på samme måte som Kristus gjør med kirken. For vi er lemmer på hans kropp. Derfor skal mannen forlate far og mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett. Dette er et stort mysterium; jeg tenker på Kristus og kirken. Men det gjelder også hver enkelt av dere: Hver mann skal elske sin kone som seg selv, og hun skal ha respekt for sin mann.

(Ef 5,21–33)

I sitt brev til Efeserne sammenligner Paulus forholdet mellom mann og kvinne med forholdet mellom Kristus og kirken. Og her finner vi de mye omdiskuterte ordene om underordning. Vi skal ikke ta tak i denne diskusjonen her, men se noe av det i lys av Treenigheten. I Treenigheten finnes det en orden. Jesus utgår fra Faderen, slik Ånden også utgår fra Faderen. (Den nikenske trosbekjennelse. I vår variant – som ikke er den originale – sies det riktignok at Ånden utgår fra Faderen og Sønnen, men poenget i denne sammenhengen er det samme.) Sønnen underordner seg Faderen.

*Jeg kan ikke gjøre noe av meg selv (...) For jeg søker ikke det jeg selv vil, men det han vil, han som har sendt meg.
(Joh 5,30)*

Men denne underordningen forutsetter den fullkomment hengivne kjærligheten fra Faderens side. På samme måte har Sønnen en fullkomment hengiven kjærlighet til Faderen. Dette kommer kanskje aller sterkest fram gjennom Jesu død på korset, og den «splittelse» i Treenigheten som skjer der.

Vis samme sinnelag som Kristus Jesus

*Vis samme sinnelag som Kristus Jesus! Han var i Guds skikkelse og så det ikke som et rov å være Gud lik, men ga avkall på sitt eget, tok på seg tjenerskikkelse og ble mennesker lik. Da han sto fram som menneske, fornedret han seg selv og ble lydig til døden, ja, døden på korset. Derfor har også Gud opphøyet ham til det høyeste og gitt ham navnet over alle navn. I Jesu navn skal derfor hvert kne bøye seg, i himmelen, på jorden og under jorden, og hver tunge skal bekjenne at Jesus Kristus er Herre, Gud vår Far til ære!
(Fil 2,5–11)*

Hos Paulus ser vi dette forholdet utfolde seg mellom Kristus og kirken. Kristus elsker kirken med den samme fullkomne hengivenhet. Det er en form for kjærlighet som ikke kan undertrykke, fordi den alltid har den

andres beste for øye. Kristus har bevist denne kjærligheten ved å gi seg selv på korset. Han har «uttømt» (gresk *kenosis*) seg selv for kirken. Men kirken er underordnet Kristus. Den er hengivent overgitt til ham. Den elsker ham og vil følge ham i alt. Det er ingen risiko for å bli misbrukt, utnyttet eller undertrykket i denne hengivenheten til Kristus. For det finnes ikke noe i Kristus som ønsker å utnytte, misbruke eller undertrykke. Hans kjærlighet er uegennyttig og fullkommen.

Mann og kvinne

Nå er det ingen mann som elsker sin hustru med en fullkommen kjærlighet. Men det fritar oss ikke fra det idealet og den forpliktelsen som Gud har gitt oss. Som mann er jeg kalt til å elske min hustru på samme måte som Kristus elsker kirken og ga seg selv for den. Dette er den samme kjærligheten som gjenspeiler seg i Treenigheten selv. Og i Treenigheten underordner Kristus seg Faderen, helt inn i døden på korset – til frelse for verden. Men det innebærer ingen undertrykkelse, utnyttelse eller misbruk fra Faderens side. Den Treenige Gud er fullkomment ett, og korset smakte Faderen like mye smerte som hva det kostet Sønnen.

Når det hele blir forvrengt

En skal ikke stikke under en stol at Bibelens ord om mann og kvinne ofte har blitt misbrukt og forvrengt. Bibelens ord må aldri bli en begrunnelse for undertrykking, misbruk og utnyttelse. Om ekteskapet og forholdet mellom mann og kvinne får en slik karakter, er det en minst like stor forvrengning av det himmelske bildet som en hver annen forvrengning. Det bildet Bibelen tegner opp for oss, og de formaninger som gis der, har den fullkomne kjærligheten som utgangspunkt. Det er hele tiden denne kjærligheten vi må strekke oss mot å virkeliggjøre i en mangfoldig og utfordrende verden. Vi må aldri se bort fra vår egen skrøpelighet og syndighet. Derfor heter det også:

*Vær hverandre underordnet i ærefrykt for Kristus!
(Ef 5,21)*

Slik må korset være sentralt plassert i våre liv; til omvendelse, anger og bot når vi fordreier det bildet Gud har gitt oss og som vi er kalt til å oppfylle.

Til samtale

Vi tror på en treenig Gud, som er kjærlighet. Dette er en kjærlighet som er fullkommen – ikke som vår mangelfulle og begrensede kjærlighet. Hva betyr det for deg i ditt forhold til Gud?

Den treenige Gud er kjærlighet, og kjærlighetens vesen er å elske den andre. Derfor kan vi også si at Gud er relasjon, og at dette er helt grunnleggende i vår forståelse av hva Gud ønsker. Gud er ikke ute etter å herske, men å tjene. Gud søker relasjon med sitt skaperverk og med mennesket. Hva betyr dette for ditt daglige trosliv?

Vi er satt til å leve i relasjon til andre, slik Gud er en relasjon. Det er i disse relasjonene (til Gud og til vår neste) at troen leveres ut. Det daglige livet er troens arena. Det gjelder i menighetsfellesskapet, i forholdet til kollegaer, til naboer og til vår egen familie. Hva tenker du bør prege en kristen i disse relasjonene?

Ekteskapet er i særlig grad det stedet der kjærligheten blir utfoldet, utfordret, prøvet og gjort levende. Om den relasjonen vi finner i den treenige Gud er idealet, hva tenker du at dette kan bety for ekteskapet mellom mann og kvinne?

Samspillet mellom mann og kvinne er framfor noe det bildet som er gitt oss av Treenigheten. Men samspillet mellom mann og kvinne utfolder seg ikke bare i ekteskapet. Det møter vi i menighet, samfunn og familie på mange forskjellige måter. Også den enslige lever i mange slike samspill. Kan du sette ord på hva du oppfatter som maskuline og feminine verdier? Prøv å sette ord på hva du setter pris på hos det motsatte kjønn. Hva kan du bidra med for å stimulere disse gode verdiene hos den andre?

Kilder til denne artikkelen:

Augustin: *Bekjennelser* (Aschehoug, 1992)

Wilfred Stinissen: *Sant menneske* (St. Olav forlag, 2008)

Artikkel 2: Finnes det en modell som vi kan strekke oss mot?

I de senere årene har det vært mye fokus på undertrykking av kvinner og på menns misbruk av sin makt. Kirken har i noen perioder vært preget av gresk dualisme (som skiller mellom ånd og materie, der materien er mindre verd) og nedvurdert kvinnen, i andre perioder har den tilpasset seg samtidens autoritære maktstruktur og blitt herskere i stedet for tjenere. Bibelens ord om mann og kvinne, særlig den apostoliske undervisning i de såkalte hus-tavlene (for eksempel Ef 5,22–6,9), er blitt misbrukt til å legitimere dette.

Noen mener at vi derfor må se bort fra disse bibelavsnittene og bare bygge på steder som hevder likeverd (Gal 3,28) og tolke dem i tråd med tidens krav om likestilling (forstått som lik funksjon).

Vi mener at misbruk av bibeltekster ikke opphever deres rette bruk. Vi mener at en fornyelse av kristen lære og praksis går gjennom en nyoppdagelse av Bibelens ord inn i vår egen tid. Vi tror det ligger en perle gjemt i den apostoliske undervisningen om mann og kvinne, og at det ligger fornyelse og oppreisning i å søke Guds mening i disse tekstene. Vi kommer nedenfra, fra jorden, og vi bærer våre erfaringer med oss. Gud kommer ovenfra, og han vil gjenopprette skapelsens bilde og hensikt hvis vi løfter blikket oppover mot det som er der oppe, det som var fra begynnelsen.

Opphavet

Finnes det en modell for relasjonene mellom mennesker; mann og kvinne, foreldre og barn? Finnes det et urbilde som våre relasjoner kan speile seg mot og strekke seg etter? Det mest grunnleggende forholdet i et menneskes liv er forholdet mellom barnet og dets mor og far. Barnekåret, med uforbeholden kjærlighet og dyp trygghet, er avgjørende for et barns utvikling.

Bak dette forholdet ligger det en modell som alle foreldre kan speile seg i og strekke seg mot, nemlig forholdet mellom Gud som Far (og Mor) og mennesket. Paulus skriver:

*Derfor bøyer jeg mine knær for Faderen, han som har gitt navn
[opphav] til alt som heter far og barn i himmel og på jord.
(Ef 3,14–15)*

Modellen for relasjonene finnes hos Gud. I Ef 1,5 kan vi lese at det var Guds hensikt – ikke bare fra begynnelsen, men til og med fra før skapelsen «å gi oss barnekår hos seg ved Jesus Kristus». Her er det dypeste forbilde som vi som foreldre skal speile oss i og strekke oss mot.

*Dere fedre, vekke ikke sinne og trass hos barna, men gi dem den oppdragelse og rettleiding som er etter Herrens vilje.
(Ef 6,4)*

Selv om ikke alle har opplevd forholdet til mor og far slik, er dette gyldig. Ja, selv om man har opplevd omsorgssvikt eller overgrep, er det ikke bare mulig, men helt essensielt å søke til opphavet for all sann kjærlighet, nemlig Gud som er kjærlighet (1 Joh 4,10).

Relasjon

I guddommen er det en relasjon, for de er tre: Faderen, Sønnen og Ånden. Ved skapelsen var de alle virksomme. Ånden «svevet over vannet» (1 Mos 1,2), og Kristus var med som skapelsesmidler:

*Jeg var det første Herren skapte (...) før jorden ble til ... Jeg var der da han reiste himmelen og spente hvelvingen over dypet (...) da var jeg bygningsmann hos ham. Jeg lekte på hele hans vide jord og hadde min fryd i menneskebarna.
(Ordsp 8,22.27.30–31)*

Det tegnes et bilde av Faderen som opphavet, som hodet, men det er et fellesskap preget av ærbødighet og respekt, av tjeneste og kjærlighet. Faderen ærer Sønnen: «*Dette er min Sønn, den elskede*» (Matt 3,17). Sønnen underordner seg Faderen og gir ham ære (1 Kor 15,28 og Joh 17,4). Kristus gir avkall på sitt eget og blir lydig mot Faderens vilje (Fil 2,7–8).

Det er denne relasjonen som skal prege vårt bilde av forholdet mellom mennesker i menigheten: «*Underordne dere under hverandre i ærefrykt for Kristus*» (Ef 5,21), og forholdet mellom mann og kvinne i ekteskapet: «*Dere menn skal elske hustruene deres, slik Kristus elsket kirken*», og «*De gifte kvinner skal underordne seg under mennene sine som under Herren*

selv» (Ef 5,25 og 22). Da blir det ikke rettigheter og likestilling som blir hovedordene, men kjærlighet, tjeneste, underordning og lydighet.

Mysteriet

*Dette er et stort mysterium; jeg tenker på forholdet mellom Kristus og kirken.
(Ef 5,32)*

Forholdet mellom Faderen og Sønnen gjenspeiles i forholdet mellom Kristus og kirken. Og dette forholdet gjenspeiles i forholdet mellom mann og kvinne.

Her har menn mye å svare for og mye å arbeide henimot. Men selv om de ofte har misbrukt ordene om underordning og tvunget dem på sine hustruer uten å vise et tjenende lederskap i kjærlighet, så opphever det ikke ordene og deres opprinnelige mening. Tvert imot er det den opprinnelige meningen – mysteriet – som kan gi oss veiledning og hjelp til å komme ut av gamle mønstre.

Noen vil si at vi må skille mellom forholdet i familien og menigheten. Men disse bibelordene gjør ikke det. Tvert imot er det slik at den ordning som gjenspeiles i menigheten også skal gjenspeiles i familien – og omvendt. Menigheten er jo «Guds familie» (Ef 2,19), og hvis det skulle være to forskjellige modeller for menighet og familie, burde det vel vært sagt. Det ser snarere ut som det er et åpenbart poeng at Guds vilje er gjennomgående for alle forhold, og at det er det samme forbildet for relasjonene både i menigheten og i familien. Dette ser vi også i 1 Tim 3, som omhandler menighetens ledere. Hvis en mann ikke kan lede sin familie, hvordan kan han da lede «Guds familie»?

Så langt finner vi altså at forbildet for relasjonen mellom mann og kvinne har sitt dypeste forbilde i Treenigheten, det er bekreftet i skapelsen og forsterket i åpenbaringen av forholdet mellom Kristus og menigheten.

Jesu modell for lederskap

Kristus er menighetens hode (Ef 5,23). Hva betyr det? Eller sagt på en annen måte: Hvordan utøvet Jesus sitt lederskap? Svar: Ved å tjene. Han demonstrerte det ved å vaske disiplenes føtter. Dette var en tjeners oppgave, men han gjorde det likevel, og han gjorde det til et forbilde for disiplene:

Forstår dere hva jeg har gjort for dere? Dere kaller meg mester og herre, og dere gjør det med rette, for jeg er det. Når jeg som er herren og mesteren, har vasket deres føtter, så må også dere vaske hverandres føtter. Jeg har gitt dere et forbilde: Slik jeg har gjort mot dere, skal også dere gjøre.
(Joh 13,12–14)

Jesus snudde pyramiden. Han viste i sitt liv at lederskap er å tjene, i selvhengivende kjærlighet. Han skiftet ut makt med tjeneste.

Dere vet at de som regnes for å være folkenes fyrster, er herrer over dem, og deres mektige menn hersker over dem med makt. Men slik er det ikke blant dere. Den som vil være stor blant dere, skal være alles tjener, og den som vil være den fremste blant dere, skal være alles trell. For Menneskesønnen er ikke kommet for å la seg tjene, men for selv å tjene og gi sitt liv til løsepeng for mange.
(Mark 10,42–45)

Det er dette lederideal som klinger igjen når Peter formaner menighetens eldste:

Vær hyrder for den Guds hjord som dere har hos dere! Ha tilsyn med den, ikke av tvang, men av fri vilje, slik Gud vil. Gjør det ikke for vinnings skyld, men med et villig sinn. Dere skal ikke herske over menigheten som er betrodd dere, men være et eksempel for hjorden.
(1 Pet 5,2–3)

Forny et syn

Langs disse linjene kan man finne et bilde av forholdet mellom mann og kvinne i menighet og familie som er godt begrunnet og noe å strekke seg etter. Det kan oppleves veldig utfordrende for oss menn, og samtidig veldig inspirerende som et forbilde for liv og tjeneste.

Det er mange spørsmål som ikke er besvart. Men det viktigste er det valg vi må gjøre som kristne i vår tid: Hvis det er slik at forholdet mellom mann og kvinne slik vi her har fremstilt det, er begrunnet i Guds egen skaperordning, at det er bekreftet og forsterket i forholdet mellom Kristus og menigheten og fremstilt som tjenende lederskap i Jesu liv, vil vi da tro at det er sant? Og det neste valg vi må ta: Vil vi tro at det er godt? For Guds vilje er god, og den som leter etter den gode mening, skal finne.

Hva betyr «hode» slik det er brukt i Efeserbrevet kap 5?

I noen år har det pågått en diskusjon om hode (gresk kephalè) kan bety noe annet enn leder og det å ha autoritet eller myndighet. Ordet brukes noe forskjellig i ulike kulturer og betydningen *kilde*, *opphav* har vært forsøkt.

Den kjente teologen John Stott hevder at polariseringen mellom hode = leder/sjef og hode = kilde/opphav er unødvendig. I denne, som i mange andre tilfeller, fastholder Skriften flere ting som er sanne på en gang. Hode må naturligvis innebære en form for lederskap og autoritet, men det må fylles med innhold fra Kristi selvhengivende lederskap. Han blir opphavet ikke bare til en ny menneskehet, men også til det nye Guds folk og menigheten. I ham er hele guddommens fylde legemlig til stede, og han kan derfor betegnes som opphav og kilde for menigheten og dens liv. Men i forholdet mellom mann og kvinne ser vi også forskjellene mellom de to relasjonene. På hvilken måte tenker man seg at mannen skal være kvinnens kilde eller opphav?

Da Frikirken i 2005 åpnet for ordinasjon av kvinner og samtidig påla seg en begrensning slik at bare menn kan være tilsynsmenn og ledende pastor eller leder av eldsterådet, var «hodestrukturen» den prinsipielle begrunnelsen som gjorde at flere av oss kunne støtte vedtaket. Ordningen gjelder fram til synoden 2011. Hva som skal skje videre, må synoden 2011 ta stil-

ling til. Vi skal ikke gå nærmere inn på denne siden av spørsmålet mann-kvinne, men ønsket bare å gi noen faktaopplysninger til begrepet kephalè.

Til samtale:

Bruk og misbruk.

«Vi mener at misbruk av bibeltekster ikke opphever deres rette bruk.»

Samtal om hvilke erfaringer dere har når det gjelder forståelsen og bruken av tekstene om mann og kvinne.

Opphavet.

Les Ef 3,14–15. «Bak dette forholdet ligger det en modell som alle foreldre kan speile seg i og strekke seg mot, nemlig forholdet mellom Gud som Far (og Mor) og mennesket.»

Hvilken mening kan dette ha? Hva kan ulike erfaringer i forhold til foreldre ha å si for det gudsbildet et barn får?

Mysteriet.

«Forholdet mellom Faderen og Sønnen gjenspeiles i forholdet mellom Kristus og kirken. Og dette forholdet gjenspeiles i forholdet mellom mann og kvinne.»

Hvordan kan forholdet mellom Gud (Faderen) og Jesus (Sønnen) gjenspeiles i forholdet mellom mann og kvinne, og mellom Kristus og kirken?

Fornytt syn.

«Hvis det er slik at forholdet mellom mann og kvinne... er begrunnet i Guds egen skaperordning, bekrefter og forsterket i forholdet mellom Kristus og menigheten, og fremstilt som tjenende lederskap i Jesu liv, vil vi da tro at det er sant?»

Samtal om disse to valgene: Vil vi tro at det er sant? Vil vi tro at det er godt?

Kilder til denne artikkelen:

John Stott: *Seksualitet og samliv*. Oslo 1990

Artikkel 3: Maskulinitet og feminitet

En av forutsetningene for denne artikkelen er erkjennelsen av at det finnes noe genuint maskulint og feminint. Mange trekker dette i tvil i den vestlige kulturen. De vil holde fram at de tror kjønnsforskjeller er miljøbasert. Men det finnes også mange stemmer som igjen vil trekke fram at det finnes medfødte forskjeller på hvordan menn og kvinner fungerer. Hjerneforskere kommer med bidrag om at de finner en fysisk forskjell på hvordan menns og kvinners hjerner ser ut. Forbindelseslinjene er ikke helt like, og styrkene ikke de samme.

Skapt til samfunn

*Det er ikke godt for mannen å være alene. Jeg vil gi ham en
hjelper som er hans like.
(1 Mos 2,18)*

Stein Solberg skriver i en artikkel i bladet *Troens Ord*:

*Mennesket er ikke skapt for å være isolert og alene. Vi er skapt
for å ha samfunn. En «medhjelp» eller «livshjelp» betyr her en
som utfyller, kompletterer og gjør hel. En som tilsvarende det andre
kjønn. Som hånd i hanske. (...) Eva er Guds feminine hjelp for
Adam. Og omvendt! (...) Ikke et dyr eller det samme kjønn
kunne møte Adams innerste lengsel. Ikke engang Gud. Bare det
motsatte – det andre (hetero) – kjønn.
Kvinnen ble ikke tatt av jorden, men av mannen. Av hans side.
Adam fikk dermed et tomrom som bare kvinnen kunne fylle!
Bare hun «passet inn» i hjertegapet. Det samme tomrom er
bygd inn i Eva. Slik er det med enhver mann og kvinne.
Kvinnen eier en fylde av feminitet som mannen lengter etter. Og
omvendt. Mannen har en maskulinitet som hun søker å bli
komplett ved. Vi lengter etter «det andre» i «den andre». Vi er
andre – hetero – orientert. Alle er derfor fundamentalt og poten-*

sielt hetero-sekuelle/emosjonelle i lys av skapelsen. Skapelsen av kvinnen forkynner utfylling mellom kjønnene. En komplettering. Vårt liv og våre personer blir relasjonelt, identitetsmessig og seksuelt komplette bare sammen med det motsatte kjønn – når kjønnene utfyller hverandre i avhengighet. Det betyr ikke at en må være gift for å demonstrere denne komplettering. (Dessverre er faktisk noen ekteskap mindre komplette enn ugifte som samarbeider.) Hva erfarte så Adam når han møtte Eva?

Hans (ur)ensomhet blir fylt. Eva er ikke en fremmed. Han er mann – ish. Hun er kvinne – isha. Dette betyr at mannen og kvinnen er ett. De er to sider av samme sak. Adam finner seg selv i henne. Han møter et «du» som han kan dele alt med. Men ikke bare det.

Han erfarer å bli komplett/hel hos henne som utfyller ham. Han får identitet. Personlig identitet får vi ikke minst i relasjon til andre mennesker. Kjønnsideidentitet, som er sentrum i vår identitet, får vi i møte med vår Far som har designet meg og med det motsatte kjønn. Adam skjønte først hvem han var som mann når han møtte «den andre». Ikke den samme. Det samme gjaldt Eva.

Eva/kvinnen er så lik Adam/mannen at hun fullt og helt kan møte ham på det menneskelige plan. Samtidig er hun så ulik at han trekkes ut av selvkretsingen. Adam skjønner hvem han er. Han får identitet – Han er mann, og erfarer det på dypet, i møte med det motsatte kjønn. (...)«Hvis Eva bare var som han (Adam), en tallmessig mangfoldiggjøring av ham, ville ikke hans ensomhet bli fjernet. Et slikt menneske ville ikke stå for ham som en annen. Han ville bare gjenkjenne seg selv i det.» (Karl Barth) Vi får ikke full identitet i møte med og foran det samme kjønn. Bare i en respektfull og kjærlig relasjon til det andre kjønn kan vi begynne en spennende oppdagelsesreise i hverandres verden. Adam og Eva fant her likheter og forskjeller mellom hverandre i ånd, sjel og kropp.

«Adam oversetter vi med menneske. Men straks mennesket

har funnet kvinnen, oversetter vi Adam med mann. For først da blir han mann. Først da opplever han seg selv som mann. Først da har du polariteten mann og kvinne. Og fra nå av er det disse to sammen som er mennesket. Det er uopplevelsen som beskrives her. Den gjentar seg gjennom historien hver gang en mann finner en kvinne (...) Han finner igjen helheten i sitt liv.»
(Børre Knudsen)
(Stein Solberg: Artikkel i bladet Troens Ord, 2008)

Feminine og maskuline trekk

Vi vil i det følgende forsøke å beskrive noen feminine og maskuline trekk som det er noenlunde allmenn enighet om. Men det er altså ikke slik at kvinner bare har det feminine i seg, og menn bare det maskuline. Om vi tenker oss to sirkler, og de to sirklene overlapper i noen grad, vil det være noe mange kjenner seg igjen i. Gud har skapt en variasjon av mennesker, og de fleste kvinner vil ha noen maskuline egenskaper i seg og motsatt. Så vil også miljøet påvirke oss enten i en sunn eller en usunn retning. Men om vi finner tilbake til Guds opprinnelige bilde for oss, vil det ikke være helt rent feminint eller maskulint. Det er viktig at menn ikke skammer seg over sine feminine sider, og kvinner ikke skammer seg over sine maskuline sider.

Alle disse egenskapene vil kunne ha en usunn side. Om vi ser tilbake på syndefallsberetningen, kan dette forstås som djevelens forsøk på å ødelegge dette. Vi kan da snakke om en fallen (usunn) feminitet eller en fallen (usunn) maskulinitet.

Feminitet:

Sunn	Usunn/ødelagt
Omsorg og barmhjertighet.	Bekymring og kontroll.
Flere «kanaler», sans for detaljer.	Perspektivløshet, forvirring, gi for mange råd, la seg lede av følelser.
Nærhet/ Opptatt av relasjoner. Glede i fellesskapet for fellesskapets skyld. Føle seg vel ved å være nær noen/ dele fellesskap. Evne til å ta imot, gi respons, lytte.	Uselvstendighet, klarer seg ikke alene, være som en «bunnløs bøtte» der andre skal fylle mine behov (mann, barn eller venner), selvmedlidenhet.
Sans for skjønnhet. Sans for kunst, blomster, farger, former, fine klær, pene mennesker.	Usunt opptatt av sitt eget ytre. Tror skjønnheten kan kjøpes og klistres utenpå.
Hengivenhet.	
Å gi liv og nære det. Oppfostring av barnet, særlig i den aller første fasen.	Selvutslettelse (legger seg helt under andre), eller opprør (særlig mot menn, viser forakt). Dårlig selvbylde.
Mer opptatt av å være enn å gjøre. Komme med idéer.	Mer opptatt av å gjøre enn å være.

Den falne feminitet preges av en uselvstendighet som søker å leve sitt liv gjennom andre, enten ved å legge seg under, ved å styre andre gjennom sex-appeal, manipulering og kontroll.

Maskulinitet:

Sunn	Usunn/ødelagt
Målrrettethet/Overblikk. «Tunnellsyn». Ser lettere lenger fram.	Hensynsløshet, eller resignasjon.
Styrke.	Maktbruk, eller frykt.
Besluttsomhet.	Arroganse, eller «tøffel».
Initiativ.	Overkjøring, eller passivitet og flukt.
Kjærlighet til friheten.	Egosentriskhet, redsel for å bli bundet.
Opptatt av å kjenne til/finne ut av.	Kun fokus på «saker».
Handlings- og løsningsorientert. Opptatt av produktivitet. Gi form til noe, sette idéene ut i livet.	Prestasjonsjag og liten evne til å leve her og nå. Usunn konkurranseånd.

Den falne maskulinitet kjennetegnes av macho-mannen (penger, sex og makt), eller den utydelige «dotten».

Kjønnskampen

Slik jeg ser det er det en kamp mot både det sant maskuline og det sant feminine i vår vestlige kultur i dag. Og begge sider har mistet mye! De sunne feminine verdiene ser ikke ut til å stå høyt i kurs. Det kan virke som at den falne maskuliniteten har blitt en slags ledestjerne for mye av samfunnet. Det er penger, sex og makt som teller. Vi oppfordres på utallige måter til realisere oss selv, å kjøre vårt eget løp, og om nødvendig kjøre over andre. Realityseriene med utstemming er et slikt tegn. Fokuset på at det er min karriere som gjelder, uansett hva det må bety for familien og barna, er et annet. Og vi skal knapt slå på PC-en før pengejag og usunn sexfokusering formelig slår imot oss. Forakten for menn er ganske sterk mange steder, og kvinner tar opp i seg den falne maskuliniteten for å komme fram.

Konsekvenser for barna

Konsekvensene er store både for kvinner og menn, men de er enda større for barna. Det kan se ut som at vi blir mindre og mindre i stand til å nære og oppfostre en kommende slekt. Når de feminine verdiene devalueres, vil barna lide. Det feminine har mange funksjoner i forhold til barn. Den første og viktigste er å nære/gi liv og gi konsentrert oppmerksomhet. Barnet ved mors bryst er her det viktigste bildet. Barnet lærer hva det betyr å stole på noen, ved at mor og far er til å stole på. Dette skjer ved blikk og fysisk kontakt helt fra vi er babyer. Feminitet er også å lære barna å ta imot kjærlighet, og dette skaper i barnet en «beholder» som gjør at det kan beholde kjærligheten det senere mottar. Dette verner det mot å bli en «bunnløs bøtte», som igjen gjør det sårbart for all slags overkjøring og misbruk. Feminin oppmerksomhet skaper også et «hjem» i barnet, en opplevelse av at jeg er hjemme hos meg selv, og dette gir grunnlaget for å kunne hvile, være til stede i eget liv, og et vern mot rotløshet og rastløshet og forvirring.

Maskulin kjærlighet gir barnet identitet, bekrefter hvem de er. Å bli sett av en far er minst like viktig som å bli sett av en mor – men kanskje på ulike måter og stadier i livet. Den maskuline oppmerksomheten lærer barnet å forholde seg til autoritet på en sunn måte, og dette skaper trygghet. Den lærer barnet å skille mellom viktig og uviktig i livet. Barna trenger også noen ganger å møte en mer «tøff kjærlighet».

Mange steder har ikke kvinner og menn så store valg når det gjelder hvordan de skal ordne seg i forhold til oppfostringen av barna kontra arbeidslivet. Men svært ofte blir valgene tatt på de voksnes premisser, og ikke med det beste for barna for øye. Og det er urovekkende at alderen for førstegangsfødende stiger og stiger. At svært mange tusen barn ikke får se dagens lys er et enda større og mer alvorlig tegn på at noe er galt. Mange barn nektes også kontakt med sin far (noe den nye ekteskapsloven er et eksempel på). – Og mange barn blir oversett og ofret på travelhetens alter. Disse tingene bør være et signal om at våre verdier ikke leder oss rett. 2 Tim 3,1–4 er dessverre også beskrivende for vår tid:

Du skal vite at i de siste dager skal det komme vanskelige tider. For da skal menneskene være selvopptatte og pengegriske, brautende, hovmodige og spottende, u lydige mot foreldre, utakknemlige og uten respekt for det hellige, ukjærlige og uforsonlige, baktalende, ubeherskede, rå og ondsinnede, svi kefulle, oppfaren de og innbilske. De elsker nytelser høyere enn de elsker Gud.

Dette beskriver et samfunn blottet for sunne feminine verdier, og hvor det falskt maskuline dominerer.

Hvor går Guds vei?

Hva er Guds tanker inn i dette? Vi vil trekke fram tre ting:

Han elsker det han har skapt – og han skapte oss til menn og kvinner. Han ønsker ikke et unisex-samfunn, eller et samfunn der alt flyter. Vi må derfor søke å få se hva vi har mistet. Men en større helhet kommer ikke til oss bare fordi vi oppdager det vi mangler. Derimot kan vår himmelske Fars kjærlighet til oss lede oss også til en større helhet på dette området, om vi lar ham forme oss.

Han vil la oss se sannheten, og hjelpe oss om vi ønsker å ta radikale valg, både for egne og eventuelle barns liv og sunnhet.

Og han elsker enheten! Derfor er hans mål at «de to skal være ett». Dette gjelder på et mye bredere plan enn i ekteskapet – det gjelder alt det feminine og maskuline.

Behovet for et nytt speil

Vi erkjenner at kvinner har vært og er undertrykt på mange måter i verden, noen steder på det aller groveste. Og at menigheten heller ikke har maktet å sette kvinner fri slik Gud vil. Dette kan nok også sies om Frikirken, historisk sett. Feminismen kom som en sterk bølge, og den hadde noe positivt med seg, men også mye negativt. Problemet er at roten til dels har vært opprør, og ikke Guds initiativ for å reise opp det feminine. Kampen mellom menn og kvinner har ikke avtatt, den har bare antatt andre former og farger. Kvinner har i noen grad forlatt det sant feminine for å nå opp og fram på maskulinitetens premisser (ofte vrengebildene av det maskuline). Respekten for menn er synkende, mange kvinner direkte forakter menn. Og menn fortsetter med å bruke makt og vold for å holde på sine posisjoner, samtidig som forvirringen over deres egentlige identitet er økende. Kjønnnsforvirringen er større enn noen gang, og samfunnet bygges opp under dette på mange måter, slik vi kjenner.

Hvordan kan vi komme videre fra der vi nå er? Kanskje trenger vi et nytt «speil»? Både menn og kvinner har mistet mye underveis.

Gud vil gjerne vise oss sin store farskjærlighet, noe vi trenger hans åpenbaring for å se og erkjenne. Og her er det en nøkkel til å erfare en større sunnhet og, for en dels vedkommende, en justering av hvem vi opplever at vi er og skal være. Det finnes et større bilde om Gud som Far, slik at det som gjelder kjønnsideitet ikke blir stående som et enkelt fragment. For det er en liten del av en større helhet.

Gud er Far

Gud vil at vi skal tilbe ham som Far, og vandre sammen med ham som Far. Det var hans hensikt helt siden Adam og Eva ble skapt. «La oss skape mennesker i vårt bilde ...» Far sier til Sønnen, før skapelsen: Vi må bli flere. Vi må få flere inn i denne «kjærlighetsdansen» (slik de kapadokiske fedrene uttrykte det). Selv i GT er dette tydelig. I Jer 3,19 kommer Guds hjerte tydelig fram:

Jeg sa: Hvor høyt jeg ville sette deg blant sønner! Jeg ville gi deg et fagert land, den herligste arv blant folkene. Så tenkte jeg dere ville kalle meg far og aldri vende dere bort fra meg.

Jer 31,9 sier at Gud vil åpenbare seg for Israel som Far. I Jes 63,16 ber Jesaja til Gud, vår Far. Flere av Davids salmer har også dette tydelig i seg: Salme 139,13ff, Salme 103,13, Salme 10,18 (de farløses og undertryktes hjelpere).

Når Jesus kommer, blir det mye mer tydelig. Skriftmaterialet er nesten overveldende. Hele Johannes kapittel 14 – 17 har dette som hovedfokus. I Joh 14,7 sier Jesus at han er veien, sannheten og livet, den eneste veien. Men han er ikke bare veien, han er veien til Far («*Ingen kommer til Far uten gjennom meg*»). Vår kristne vandring har et mål, og det er Fars favn. Når han lærer oss å be, sier han nesten utelukkende at vi skal be til Far i hans navn. «*Vår Far i himmelen, la navnet ditt helliges...*» Matt 6,1ff viser det samme: Når vi ber, gir og faster, skal det være Far vi gjør det for, og ikke mennesker.

I historien om de to sønnene i Lukas 15 er dette bildet veldig tydelig. Far speider og leter, begge sønnene har kommet bort fra ham, på forskjellige måter.

Gud er mer enn et menneske

Når Gud betegnes som Far i Bibelen, er det samtidig viktig å si at Gud ikke er et menneske som oss. Gud er over det maskuline og det feminine. Gud er Gud, og langt over vår forstand. Men det blir likevel helt feil når noen (feministisk teologi) problematiserer at vi sier «han» og «Far» til Gud.

Vi forstår at noen mennesker kan ha problemer med å be til Gud vår Far, fordi de bærer med seg opplevelser av å ha blitt såret av sine fedre. Men det blir ikke bedre om vi begynner å be til Gud vår Mor. Mødrene kan jo også ha såret oss, og erfaringen er at våre morsbilder har like mye å si for utviklingen av vårt gudsbilde som våre farsbilder. Og nettopp fordi vi har blitt såret av våre fedre og mødre, trenger vi å gå en vei i å forstå at Gud ikke er som dem. Han er en fullkommen Far for oss. Om vi skulle velge å kutte ut alle familiebildene fra Bibelen i vår forkynnelse og bli «kjønnsnøytrale», endrer vi noe radikalt i vår teologi, da dette er noe av det aller mest sentrale i vår tro.

Selv om Bibelen omtaler Gud som Far, er det mange av Guds egenskaper som vi ikke uten videre kan putte inn i et skjema som består av en

maskulin og en feminin del. Vi kommer fra Gud, men han kommer ikke fra oss. Slik sett ligner vi på han, men han ligner ikke på oss. Gud har egenskaper som ære, herlighet, velde, kontroll, makt, herredømme. Noe av dette lar seg ikke putte inn i de to kategoriene. Om vi knytter dette til det vi til vanlig opplever som det «maskuline», vil vi lett kunne få feil assosiasjoner, da vi f.eks. lett tenker på makt som noe negativt maskulint. Men Guds makt er noe helt annet og hellig.

I Gud er fyllden av alle maskuline og feminine egenskaper

Men vi er skapt i Guds bilde. Det betyr at alt vi er (i beste forstand) har sitt opphav i ham. Han åpenbarer seg for oss gjennom bilder vi kjenner og kan relatere til. Han ber oss kalle ham Far, og han beskriver hvordan han er mot oss som Far. Han er beskytteren, den store og mektige, han ser alltid langt fram – helt fram – for våre liv.

Han er initiativtakeren, og han er krigeren for alt som er sant og godt.

Han er den som stadig bryter inn i en forvirret menneskehet for å gi den perspektiv og retning.

Men Gud beskriver også seg selv med bilder som hører det feminine til. Noen eksempler er: *El Shaddai*, som kan oversettes «den brystede». Salme 91,4 og Salme 36,8 beskriver Guds vinger. Det er alltid hunnfuglen som beskytter fugleungene på denne måten. Jesus bruker det samme bildet om hønemor som vil samle ungene under sine vinger (Matt 23,37). Jes 66,13 og 49,15 er nydelige vers som vi alle elsker; der Gud beskriver både hvordan han aldri vil glemme oss, og hvordan han vil trøste oss. Han uttrykker seg her med «som en mor». Selve ordet «barmhjertig» har noe svært feminint over seg. Roten av ordet *raham* (barmhjertighet) på hebraisk betyr «livmor». – Den samme kjærligheten som en mor kjenner for barnet i sin mage er bildet på ordet «barmhjertighet». I Salme 131 beskriver David en erfaring med Gud som likt et spedbarn som har fått sin tørst stilt ved mors bryst. Dette gir han den ultimale opplevelsen av fred.

Uten å si direkte at Den hellige ånd er den feminine personen i guddommen, beskriver Peter Halldorf Ånden som «morskjærligheten». Ånden er livgiveren, den som forløser det nye livet. (*Drikk dypt av Ånden*, s. 36 ff.) Ånden er også trøsteren, – evnen til å trøste hører til det ypperste av

moderlig og feminin kjærlighet.

Menn finner sitt ultimale forbilde og sin kilde i Guds maskulinitet, og kvinner har sin guddommelige fullkomne kilde i Guds feminine kvaliteter.

Jesus åpenbarer Far

Jesus var en fullkommen åpenbaring av vår himmelske Far. Han var en mann, men om vi ser på maskuline og feminine trekk, vil vi finne at han hadde dem begge. Han var modig, uredd, han så langt, han tok ansvar, men han hadde også øyne til å se den enkelte (som var oversett), han hadde sans for skjønnhet, og han hadde en barmhjertighet som drev ham helt til døden. Jesu person kan virkelig være et forbilde for oss, både for menn og kvinner. Vi vil alltid finne noe å strekke oss etter, noe som kan justere oss.

Det bibelske materialet er veldig stort. Her er noen flere bibelsteder som omtaler Gud som Far: Salme 103,13; Gal 4,4–7; Rom 8,15–17; Mark 10,15; Jes 63,16; Matt 6,9; Joh 17; Joh 5,19–20; Ef 1,5; 2 Kor 6,18; 1 Joh 1,3; 1 Joh.3,1 og mange flere.

En annen vinkling på dette temaet er at Gud kaller oss sine barn. Han sier at vi ikke kommer inn i himlenes rike uten å bli som barn. Han priser barna og de enkle/ydmyke salige, han tar et barn og setter det inn i ringen til de selvhøytidelige disiplene og holder barnet fram som forbilde for vår trosvandring. Dette er også et svært interessant studium. Hva er det beste hos et barn? Og hva mener Gud når han sier at vi skal være som dem? Har de virkelig noe å lære oss?

Hva vår nære historie har fokusert på

Denne innfallsvinkelen til troen har vært lite framme i forkynnelsen i protestantisk kristendom, sikkert med noen unntak. Et av dem er salmedikteren Lina Sandell. Hun er et eksempel på en person som har fattet mye av dette. Her er (deler av) tre av hennes sanger – to av dem svært godt kjent, den andre kanskje litt mer ukjent:

*Blott en dag, ett ögonblick i sänder,
vilken tröst vad än som kommer på!
Allt ju vilar i min Faders händer,
skulle jag, som barn, väl ängslas då?
Han som bär för mig en moders hjärta,
(originalversjonen har dette uttrykket – endret til
faders hjärta i vår salmebok)
giver ju åt varje nyfödd dag
dess beskärda del av fröjd och smärta,
möda, vila och behag.
(Ære være Gud nr 489)*

*Er det sant at Jesus er min broder
og at himlens arv meg hører til?
Å, så bort med alle tårefloder!
Bort med alt som enn engste vil.*

*Gud min broder – under over under!
Å, hva større er vel sagt på jord!
Skjønt jeg ei kan tro det alle stunder,
det er dog hans eget sanne ord.*

*Han har sagt: Min Fader – eders Fader.
Han har sagt: Min Gud – og eders Gud.
Hvilken fryd! Mon noe nå meg skader!
Tenk at også jeg fikk dette bud!
(Ære være Gud nr 487)*

*Nu vill jag sjunga om modersvingen,
som mig betäcker i nödens tid.
Nu vill jag vila vid modershjärtat;
där blir jag stilla, där får jag frid.*

*Det modershjærtat har ei sin like
i trofast kärlek, det ser jag nog.
Vem fattar höjden, vem mäter djupet
utav den kärlek som för oss dog?*

*Ty vil jag glömma all livets smärta,
all tidens oro, allt jordens ve
och tyst mig gömma blott vid det hjärtat
vars nåd och huldhet jag nu fått se.
(Per Harling: Blott en dag. Lina Sandell og hennes sanger,
Verbum 2004)*

Fokuset har vært på frelsen i Jesus Kristus, og på Jesus som vår Herre. Senere har i noen grad forkynnelsen om Den hellige ånd blitt tatt fram og fått rom i våre sammenhenger.

Vi kan tenke at det ikke har så stor betydning hva vi kaller Gud. Han er jo treenig, og han hører oss vel om vi ber til Jesus eller til Gud eller til Far eller til Den hellige ånd. Og det er nok sant, for han er virkelig ett. For ham er det ingen forskjell. Men for oss utgjør det en forskjell, fordi måten vi henvender oss til Gud på faktisk avspeiler hvilket forhold vi har til ham. Slik sett er det ikke uvesentlig om vi sier «Herre Jesus» eller «Far» når vi ber.

Vi har behov for åpenbaring

Mange kan tenke at dette er banale og enkle tanker, som enhver kristen kan se er rett. Selv har jeg gang på gang møtt og lagt merke til mennesker som uttrykker seg som om at dette har de forstått, men som ved sin måte å leve på viser at de ikke har det. Det er ikke et komplisert budskap for de intellektuelle. «Selv ikke dårer skal gå seg vill,» står det i Jes. 35,8. Men det er hjertet/vårt innerste/vår ånd som trenger å se dette, ikke vår tanke eller vår følelse. Og på den veien er vi knapt kommet så langt noen av oss. Vi trenger rett og slett åpenbaring. Salme 119,130: «Dine ord gir lys når de åpner seg, de gir uerfarne innsikt.»

Mange ganger har jeg hørt vitnesbyrd om mennesker som har vært

kristne kanskje hele livet, og som har vært i kristen tjeneste lenge, men som ikke har fått tak i dette. Når det «åpner seg» blir de overveldet av Guds uendelige kjærlighet, og forundret over at de ikke har sett det før. De føler seg virkelig som barn, som på en måte må lære alt på nytt (lære å leve fra et annet perspektiv). Det er en interessant, men utfordrende reise. I Matt 11,25–27 sier Jesus at ingen kjenner Far uten Sønnen og den som Sønnen vil åpenbare det for. Derfor er vi helt avhengig av åpenbaring, også i dette, for å fatte Guds rikes hemmeligheter. Det er kanskje irriterende for vår tanke, og provoserende for våre høye tanker om oss selv, at vi ikke kan se selv de enkleste ting med hjerte uten at Gud åpenbarer dem for oss. Men slik er det!

Hvordan dannes vårt gudsbilde?

Vårt gudsbilde er ikke bare skapt av det vi har lest og hørt om Gud. Det er bare slik at de autoritetene som vi har hatt i livet – og da først og fremst mor og far – gir oss et par «briller» å tolke autoritet med. (Med referanse til Ana-Maria Risutho, en anerkjent amerikansk psykolog som har forsket mye på dette.) Dette brilleeparet bruker vi i forhold til andre autoriteter, men også i forhold til Gud. Derfor vil vi alltid tolke Guds egenskaper inn i vår egen referanseramme. Dette skjer uavhengig av hva vi mener. Vi kan mene at Gud ser alle ting. Men våre «briller» sier at han ikke ser meg (fordi jeg har denne opplevelsen med meg fra jeg var liten). Eller vi kan mene at Gud er fullstendig til å stole på. Men vi tør ikke å kaste oss i hans armer, fordi vår erfaring sier at autoriteter er lunefulle. Vi kan mene at Guds kjærlighet er nok. Men vi kan allikevel ha opplevelsen av at vi ikke beholder kjærligheten vi får – at den renner ut av oss i en skremmende fart, fordi vi ikke fikk den konsentrerte oppmerksomheten som er nødvendig for å «beholde» kjærligheten.

Jeg har hørt mange mennesker beskrive slike ting, og andre som forteller at de legger merke til det samme hos mennesker de møter. Det virker som det er en lovmessighet. – Slik påvirker vår oppvekst og erfaring vårt *praktiske* gudsbilde på utallige måter. Og før vi blir dette bevisst, vil det styre mye av vårt åndelige liv. Men «brillene» kan endres når de kommer fram i lyset, og Guds legende kraft får møte våre behov. Det er svært ofte

våre behov som knytter oss nærmere til Gud. Og vår største svakhet kan bli til vår største styrke. Slik vil mange som begynner en vandring «hjem til Far» erfare de første skrittene som en vandring mot større helhet. Etter hvert åpner det seg større perspektiver, der Gud kaller oss til å vandre med ham som hans Sønn gjør.

Sannheten setter fri

Dette temaet er enormt stort, og berører alle aspekter ved det å være en kristen. Derfor kan det også ha noe viktig å si oss inn i tematikken om maskulinitet og feminitet. For å komme på sporet av dette, trenger vi å la vår trang til å la oss defineres av det vi gjør, få dø. Dette er et stort press mot oss i hele samfunnet. «Hva har du oppnådd i det siste? Er du smart? Hva slags jobb har du? Hvilke venner har du? Er du populær? Pass på karrieren.» Eller i menigheten: «Hva gjør du i menigheten? Hvilken tjeneste har du?»

Å frigjøres på denne måten innebærer å la min verdi bestemmes av hans uendelige kjærlighet, og ikke av min posisjon, min rolle eller funksjon verken i samfunn, hjem eller menighet.

Min erfaring er at det skjer noe, også på området som har med vår selvopfatning som kvinner og menn, når vi ser at Gud er vår Far og vi er hans barn. Sannheten setter fri, når den åpenbares for hjertet. Vi vil bli justert i retning av det Gud hadde tenkt for oss da han skapte oss. Vi blir helere, sunnere, friere, mer oss selv. Og for ganske mange kan det også bety en justering av vår kjønnsidentitet. Trangen til å kjempe for våre rettigheter eller forvirringen fordi vi ikke vet hvem vi er, avtar gradvis.

Hvis den Allmektige Gud er min Far, er det egentlig noe annet som betyr noe? Vi blir barn, han er vår Far, og det er nok. Alt annet blekner. Og mange har erfart at jo mer de erfarer seg som barn av Gud, jo mer blir de voksne overfor verden. Avhengigheten av Gud gjør oss fri til å leve som han vil i verden, ikke som alle rundt oss vil. Denne reisen er like spennende for menn som for kvinner!

Å vandre med Far som sønner og døtre

Å vokse i å se at Gud er vår Far – vokse i å erfare at vi er sønner og døtre av en Allmektig Gud – betyr ikke at vi skal være barn i den forstand at vi skal forbli barnslige. Men vi skal få vokse i betydningen å være Guds Sønner og Døtre, på linje med Jesus. Han har åpnet en vei for oss, og den har svimlende dimensjoner.

Dem han på forhånd har vedkjent seg, har han også på forhånd bestemt til å bli formet etter hans Sønnis bilde, så han skal være den førstefødte blant mange søsken.

(Rom 8,29)

Eller med Lina Sandells ord: «Er det sant at Jesus er min broder?»

Men er vi barn, er vi også arvinger. Vi er Guds arvinger og Kristi medarvinger, så sant vi lider med ham, så vi også skal få del i herligheten sammen med ham.

(Rom 8,17)

Vi ser det også i Jesu bønn for oss i, slik den er gjengitt i Joh 17,21–23 – der han i sterke ord beskriver vår enhet med guddommen.

Noen nye «ledestjerner»?

Hva er målet for denne samtalen som vi ønsker å få i gang i menighetene? Kan vi se en «stjerne» som vi kan navigere etter?

Et mål kan være at vi – både menn og kvinner – blir friere og tryggere på vår egen identitet, at vi kan framelske det genuint maskuline og feminine i hverandre.

Et annet og større mål, er at vi kan framelske åndelige fedre og mødre i blant oss. Paulus skriver om at de har tusen lærere, men ikke mange åndelige fedre. Det er ikke bare kirken som mangler dette i stor grad i dag. Hele samfunnet formelig skriker etter fedre og mødre! Riktignok sier Jesus i Matt 23,9 at vi ikke skal kalle noe menneske for «far», fordi Gud er vår Far. Heller ikke skal vi kalle noen vår lærer og så videre. Men det Jesus

fokuserer på i dette avsnittet er maktmisbruk og mennesker som søker å ha posisjoner. Likevel finner vi at Paulus omtaler Timoteus som sin «sønn» eller sitt «barn» (1 Tim 1,2 og 1,18; 2 Tim 1,2). Paulus skriver at Timoteus har fulgt Paulus i alle ting. I 1 Tess 1,6 (1978-oversettelse) oppfordrer Paulus Timoteus til å ha ham som forbilde. – Om vi skal være forsiktige med å kalle oss selv fedre og mødre, så er allikevel funksjonen helt nødvendig. Vi kalles sterkt til å være forbilder for hverandre.

Vår struktur og kultur i Frikirken har i noen grad framelsket åndelige fedre gjennom ordningen med eldste. Allikevel er det et stort behov på dette området. Men om vår kultur i en viss grad har framelsket åndelige fedre, så har den ikke framelsket mange åndelige mødre.

Det er ikke først og fremst ordninger eller posisjoner som kan gjøre oss til åndelige fedre og mødre, og det har det aldri vært før heller. Det er kun vandringen med Gud som fører et menneske i denne retningen. Dette er ikke noe et menneske kan ta seg til. I denne sammenhengen får vi ingen hjelp verken av menighetsdemokratiet, maktstrukturer eller feminismen. Det er ingen som kan utnevne deg til det. Det skal ikke organiseres.

Om vi begynner å sikte mot dette målet, både kvinner og menn, vil kanskje diskusjonene om posisjonene bli litt mindre viktig. Målet vil bli såpass stort at det vil skape ydmykhet og jubel over at vår Far er så stor og mektig. Det store og viktige poenget i denne sammenhengen er at en ikke kan bli en åndelig mor eller far om en ikke selv har vært en sønn eller datter! Derfor er vandringen med Gud som Far så helt essensiell.

En annen av stjernene vi kan la oss lede av er enheten. Et av bibelens uttalte mål er Jesu ord i den yppersteprestlige bønningen:

Jeg ber at de alle må være ett, likesom du Far er i meg, og jeg i dem.

(Joh 17)

Djevelens navn er diablos – istykkersprenger/en/ødeleggeren. Alt som river i filler, fragmenteres, skaper kampposisjoner og så videre, kommer dypest sett fra ham. Om vi ønsker å gå en motsatt vei av den han går, heter en av de viktigste veiene «enhet».

Paulus skriver i hustavlen i Ef 5 om et stort mysterium (v. 32). Han har nettopp gitt sine formaninger til menn og kvinner om hvordan de skal være overfor hverandre. Utfordringene er store både for mennene og kvinnene. Det er ikke sikkert de var lettere å leve etter, eller forstå, den gang de ble gitt, enn hva vi opplever i dag. Men det må tolkes ut fra den enheten som menn og kvinner har i Kristus. Om vi kun fokuserer på våre roller og posisjoner, hva en kvinne og mann kan gjøre og hvor, mister vi selve poenget. For det er enheten som skal seire over djevelen.

Behovet for ydmykhet

En seirende Guds menighet fram mot Jesus skal komme igjen, trenger at alle de sant feminine og maskuline egenskapene får vokse fram igjen. Kirken skal fylles av den samme barmhjertigheten som Jesus hadde på sin vei til korset. Og den skal hengi seg til brudgommen som en brud som venter på bryllupet. Dette er bare mulig om også de gode maskuline verdiene blir gitt heder og verdighet igjen, blant annet en målbevissthet og besluttosomhet og vilje til å gå for sannheten.

Når vi blir mer opptatt av at denne enheten skal få vokse fram enn av noe annet, vil Gud kunne korrigere oss. Da blir vi mer opptatt av å tjene enn å herske, mer opptatt av å se på helheten, ikke bare på min egen realisering, da setter vi den andre høyere enn oss selv. Jeg tror at når enheten mellom det feminine og maskuline – slik Gud hadde tenkt det – får vokse fram, vil det forløse en sterk guddommelig kraft. Dette gjelder ikke bare i ekteskapet, men på et generelt plan. Her er alle kvinner og menn med, uansett sivil status. Verden går mot en større og større forvirring og oppsplittethet. Guds folk skal få være et motstykke, vi lar enheten være vår ledestjerne.

Til samtale:

Hva tenker du er feminitet og maskulinitet på sitt aller beste? Er den skjematisk oppstillingen gjenkjennelig? (Husk at ingen av oss er helt i den ene eller andre «boksen».)

Hvordan ser dere dette utfolde seg i menigheten?

Er det noe av dette vi særlig mangler i vår tid (i samfunnet)?

Er det noe av dette vi særlig mangler i menigheten vår?

Hvordan forvrenges den sunne feminitet og maskulinitet i samfunnet vårt?

Er det likegyldig hva slags uttrykk vi bruker i vår liturgi; om vi omtaler Gud som Far, eller om vi skulle endre liturgien og bruke kjønnsnøytrale uttrykk eller om vi skulle omtale Gud som Mor?

Les avsnittet om «konsekvenser for barna». Finnes det en motvekt til dette i våre hjem og menigheter?

Hvordan bør kvinner vise menn respekt, og hvordan bør menn vise kvinner respekt?

Hvordan kan vi være med å fremme enheten i Jesu kropp, som er menigheten – særlig på det området som har med forhold mellom kjønnene å gjøre?

Har menigheten plass til mennesker med ulik sosial status? Hvordan oppleve de som lever enslig eller er skilt eller enker/enkemenn fellesskapet?

Snakk sammen om den individualistiske kulturen vi lever i sammenlignet med den mer kollektive tankegangen som Bibelen har. Hva er styrken i at vi tenker mest på det enkelte menneske? Hva er styrken i å tenke mer kollektivt? Hvordan kan vi kombinere disse to på en konstruktiv måte?

Fortell hverandre om en god fars- eller morsmodell som du har sett og/eller opplevd. Snakk sammen om hvordan Gud, vår Far, er i forhold til dette, han som er fullkommen. Be om at han skal åpenbare sin kjærlighet for den enkelte.

Reflekter sammen over danningen av deres egne gudsbilder. Hva har vært med å skape disse (gode og dårlige modeller, forkynnelse, erfaringer senere i livet)?

Har dette påvirket din oppfatning av deg selv som mann/kvinne?

Kilder til denne artikkelen:

James og Denise Jordan, New Zealand (Muntlig kilde). www.fatherheart.net er deres hjemmeside (Fatherheart ministries), og diverse tale-cd-er er tilgjengelig for kjøp. De leder et verdensomspennende nettverk som arbeider med å holde fram denne dimensjonen i vår tro.

Henry Nouwen: *Den bortkomne sønn vender hjem* (Verbum, 2000)

Ed Piorek: *Faderen elsker deg* (Prokla Media, 2004)

Mark Stibbe: *From orphans to heirs* (BRF, 2005)

Floyd Mc Clung: *Guds Farshjerte* (Prokla Media)

Wilfred Stinissen: *Sant menneske* (St. Olav forlag, 2008)

Wilfred Stinissen: *Størst er kjærligheten* (Efrem forlag, 2008)

Richard Rohr: *Villmannen* (Gyldendal, 1989)

Ana-Maria Risutho: *The birth of the living God*

Stein Solberg: «Skapt i Guds bilde, til mann og kvinne»

(Artikkel i *Troens ord* 2008)

Ylva Eggehorn: *Krydret olje* (Luther forlag, 2006)

Ylva Eggehorn: *Der løvene bor* (Luther forlag, 2009)

Bibelstoff om mann, kvinne og familie

Luther har sagt at å lese Bibelen er som å riste i et epletre. Du får mange flere epler enn du har regnet med. Slik er det med temaene for dette heftet også. Hvis du leser/rister, vil du bli overrasket over mye du finner. Vi har bare tatt med noen smakebiter. Et fyldig utvalg er å finne i Thomas Bjerkholt: *Bygg familien* (1995, del II-V).

GT

Skapt av Gud til mann og kvinne

1 Mos 1,26–28 (-31) og 1 Mos 2,18–25.

Viktige momenter: Mennesket er skapt i Guds bilde, til mann og kvinne. Den første beretningen betoner menneskets høye plass og oppdrag i Guds skaperverk. Den andre beretningen betoner den dype samhörighet mellom mann og kvinne. Aner vi Treenighetens fellesskap i ordene «La oss skape mennesker i vårt bilde, som et avbilde av oss!»?

Kvinne og mann falt i synd

1 Mos 3,1–13

Mennesket fristes av Djevelen og faller. De skylder på hverandre. De mistror Gud.

Domsordene over mannen og kvinnen

1 Mos 3,14–19

Domsordene rammer mannen i hans arbeid for familien, og de rammer kvinnen i hennes funksjon som mor og slektens viderefører. Ordene beskriver menneskets levekår i den verden som er rammet av syndefallet, men som fremdeles er Guds verden.

Mennesket stenges ute fra paradiset, men ikke fra Guds beskyttelse

1 Mos 3,20–24

Gud beskytter paradiset med sin hellige flamme. Men selv om mennesket er utestengt fra Paradiset, er det ikke uten Guds beskyttelse. Han kler dem og verner dem.

Mann og kvinne blir en slekt, med stor betydning for menneskeheten

1 Mos 5 og 10

Ættetavlene er blant annet et uttrykk for at mann og kvinne blir en slekt, og vi ser at Bibelens slekter etter hvert blir til Israels folk. Familie og slekt spiller en grunnleggende rolle i Guds folks liv og historie.

Abraham svikter Sara

1 Mos 12,10–12

Menneskefrykten overmanner Abraham, og han lyver om sin kone Saras identitet. Guds frykten er et vern mot menneskefrykt, og Abraham kommer tilbake til den i kap 15. Mann – hvem styrer ditt liv?

Fedrefortellingene gir ærlige skildringer av menn og kvinner som Gud likevel bruker

1 Mos 12–25 Abraham og Sara.

Om barnløshet, sjalusi og oppfyllelse av Guds løfter.

1 Mos 25–37 Jakob og Esau.

Om svik, løgn og for sterk binding mellom mor og sønn, men også om forsoning mellom brødre og om kamp med Gud (Jakob).

1 Mos 37–50 Josef og brødrene.

Om urettferdig fordeling av farens gunst til Josef- yndlingssønnen – om synd og følgene av at brødrene solgte Josef til egypterne – om Guds beskyttelse av Josef og velsignelsen for slekten og andre folkeslag.

De vanligste ekteskaps- og familieproblemer er med i disse fortellingene, og de settes inn i et videre perspektiv under Guds prøving og ledelse.

Barnløshet og sjalusi

1 Mos 16

Barnløshet var et stort og smertefullt problem på denne tiden, også for

Sara. Hun blir sjalu på sin trellkvinne Hagar og er hard mot henne så hun rømmer sin vei ut i ørkenen. Gud ser henne, og hun får en sønn, Ismael, med Abraham som far.

Saras latter og Herrens løfter

1 Mos 18,1–15

Gud hadde lovet Abraham at hans ætt skulle bli tallrik, men både han og Sara var gamle. Gud gjester Abraham og lover at Sara skal få en sønn. Sara ler, men tror ikke Gud hører det. «Jo, du lo,» sier Gud, og neste år føder Sara en sønn og han får navnet Isak, som betyr «man ler» (1 Mos 21,1–6). Gud holder sine løfter, selv om de synes umulige.

Isak får Rebekka til kone

1 Mos 24

Beretningen om hvordan Abrahams tjener Elieser fra Damaskus finner Rebekka til kone for Isak er en av de vakreste beretningene i Bibelen.

Jordmødrene Sjifra og Pua, to heltinner

2 Mos 1,15–21

Under Israels fangenskap i Egypt gjorde disse to jordmødrene ikke som Farao befalte. De tok ikke livet av guttebarna. De fryktet Gud og lot guttene leve. Barnefødsle ble viktig for Israels styrke.

Mirjam, som ledet Israel i takk og lovsang for utfrielsen fra Farao

2 Mos 15

Dette er et av de eksemplene på at kvinner også var ledere.

Budet med løfte

2 Mos 20,12

Du skal hedre din far og din mor, så du får leve lenge i det landet Herren din Gud gir deg. Slik lød budet, og det er aktuelt i dag også. Hva kan det bety i vårt samfunn? Har vi noe å lære av innvandreres forhold til sine gamle foreldre?

Velsignelsen og forbannelsen følger familien, slekten og tilslutt hele folket

5 Mos 28

Gud knytter velsignelsen til lydighet mot ham og hans bud. Velsignelsen kan vare i «tusen ledd», mens forbannelsen kan vare i inntil tre generasjoner.

Josva gir et eksempel for hele folket

Josva 24,15

Han setter folket på valg. Enten må de tro på Herren og tjene ham, eller avgudene. For Josva er saken klar: «Jeg og min ætt, vi vil tjene Herren».

Rut, en uvanlig svigerdatter

Ruts bok

Rut vil ikke forlate sin svigermor No'omi, selv om hun ikke var av hennes folk Israel. Rut sier: «Ditt folk er mitt folk, og din Gud er min Gud. Der du dør, vil jeg dø, og der vil jeg begraves» (Rut 1,16–17).

Ester, kvinnen som ble dronning og reddet Israels folk

Esters bok

Debora, når kvinner står opp og strider for sitt folk

Dom 4–5

Samson og Dalila. Overdrivelse og bedrag

Dom 16

Samson er en eventyrskikkelse. Men han blir også et tragisk eksempel på hva som kan skje når man har overdreven tillit til sin egen styrke. Hovmod står for fall. Dalila er et eksempel på kvinnelist og bedrag.

Hanna, et eksempel på bønnehørelse og hengivelse

1 Sam 1–3

Hanna er barnløs og ber Gud om en sønn. Hun blir bønnehørt, og får gutten Samuel. Hun gir ham tilbake til Gud for at han skal tjene i templet.

Davids fall

2 Sam 11

David utroskap med Urias hustru Batseba stadfester at begjær etter kvinner er en av mannens store fristelser. Det leder videre til Urias død, og sønnen som David får med Batseba dør også. Men Profeten Natan sier sannheten til kongen, og han bekjenner sin synd (2 Sam 12 og Salme 51).

Salomos visdom

1 Kong 3

For di han ba om visdom til å skjønne hva som er rett, velsignet Gud Salomo med både visdom og rikdom og ære. Mannens tre hovedsynder er penger, sex og makt. Salomo er et unntak og ble den mest respekterte konge i Israel.

Den gode kone

Ordsp 31,10–31

En klassisk skildring av den gode kone, og langt mer enn det bildet mange har av GTs kvinnesyn. Her skildres en oppreist, klok og virksom kvinne som er en respektert «husfrue». Datidens samfunnsforhold gjenspeiles, men likevel. Kan dette kalles kvinneundertrykkende?

Ordspråkene inneholder mange av Salomos visdomsord, og det er mange formaninger til fedre om å oppdra til gudsfrykt, til å unngå latskap og holde seg borte fra hor.

Guds bud

2 Mos 20,12 og 14

Av de ti bud handler to om familieliv og ekteskap. Det fjerde handler om å hedre mor og far og det sjette om ikke å bryte ekteskapet.

NT

Mark 10,7–9

I Jesu undervisning plasseres familieliv og ekteskap sentralt. Når han kritiserer samtidens skilsmissepraksis, går han tilbake til skapelsesberetningen.

Luk 2,51

Jesus adlød selv det fjerde bud og var lydig mot sine jordiske foreldre.

Hebr 13,4

«Ekteskapet skal holdes i ære av alle, og samlivet må ikke skitnes til».

Ef 5,22–6,4 (Kol 3,19–21 og 1 Pet 3,1–7)

I disse «hustavlene» finner vi en kristen etikkundervisning til mann og kvinne, foreldre og barn.

1 Tim 5,8

«En som ikke har omsorg for sine nærmeste, og særlig for sin egen familie, har fornektet troen og er verre enn en vantro.» Stedet viser familiens sentrale plass i apostelens undervisning.

1 Tim 3,2–7

Avsnittet beskriver hvilke kvaliteter den må ha som skal velges til hyrde. Han må ha vist disse kvalitetene i sin egen familie. Det gjelder områder som oppdragelse, omsorg og ansvar, troskap, selvbeherskelse, gjestfrihet og frihet fra pengebegjær.

1 Tim 5,4–14 (og Tit 2,3–5)

Avsnittet viser til en egen tjeneste for menighetens enker i bønn og forbønn. Oppdragelse, gjestfrihet og omsorg for nødlidende nevnes særskilt.

Særlig til mannen:

1 Pet 3,7; Kol 3,19

Se også: Richar Rohr: *Villmannen*. Oslo 1989, og Sven Aasmundtveit: *Atleter for Kristus*. Oslo 2010.

Særlig til kvinnen:

Bibelen skildrer en rekke kvinneskikkelser. Mange av dem er mødre med en spesiell livshistorie. Vi kan nevne Sara, Raket, Hanna, Mikal, Elisabeth og Maria. Vi hører om profetkvinner som Anna (Luk 2,36), ledere som Priskilla (Apg 18,2) og næringsdrivende som Lydia (Apg 16,14). I evange-

liene fremheves mange kvinner for sin tro, hengivelse og offervilje, som for eksempel den kanaaneiske kvinnen (Mark 7,24–30), Maria (Luk 10,38–42) og enken som ga alt hun eide (Luk 21,1–4). En kvinne salvet Jesus i Betania (Matt 26,6–13) og det var kvinner som kom først til graven og var de første vitner om oppstandelsen (Matt 28,1–8).

Se også: Ragnhild Bakke Waale og Kirsten Fougner: *I Bibelens kvinnespeil*. Oslo 1990

Vedlegg 1: Hvordan bruke heftet om mann og kvinne i menigheten?

Heftet om mann og kvinne kan brukes på ulike måter. Her kommer et forslag til bruk i en lokal menighet. Det forutsettes at menighetens ledelse setter seg godt inn i heftets tematikk. Tematikken kan være grunnlag for forkynnelse og undervisning i menighetens samlinger – og et utgangspunkt for samtale i grupper. Nedenfor følger et forslag til en temakveld med påfølgende gruppesamlinger.

Temakveld

Hensikten med en slik temakveld er å fokusere på det gode samspillet mellom mann og kvinne. Kvelden bør kunne ha et preg av å feire de gode forskjellene og det inspirerende samspillet. Samtidig må det være åpenhet for også å kunne samtale om det som er vanskelig i forholdet mellom kjønnene.

Opplesning

Denne kan bestå av at det leses fra de to stykkene «I Guds bilde» og «Til mann og kvinne» av Eivind Skeie, eller et eller flere av vitnesbyrdene i heftet.

Sang og musikk

Det ville være flott om noen lokale sangere og musikere kunne synge noen sanger som henspiller på temaet – og gjerne lede forsamlingen i felles-sanger.

Pynting og tilrettelegging

Ved et slikt arrangement vil det være viktig å kunne skape en god atmosfære som innbyr til den gode samtalen og den respektfulle omgangen med hverandre og mellom kjønnene. Kanskje kunne mennene denne

gangen pynte og servere mat, mens kvinnene ledet og bidro mye i forhold til programinnholdet?

Undervisning/forkynnelse

En eller flere av artiklene kan tas som utgangspunkt for undervisningen. Eller det kan tas utgangspunkt i det skriftmaterialet som det er henvist til.

Samtale i grupper

Innholdet i heftet om mann og kvinne er tilrettelagt for og egnet til samtale i grupper. En slik samtale kan startes opp i forbindelse med en slik tema-kveld. En bør da plukke ut noen problemstillinger av de mange som er presentert i heftet. En slik gruppesamtale vil da kunne være en smakebit på en bredere anlagt samtale i menighetens husfelleskap eller bibelgrupper.

Samtale i bibelgrupper og husfelleskap

Temaheftet er lagt opp slik at det skal være egnet for samtale i husfelleskap eller bibelgrupper. Tre eller fire gruppesamtaler vil kunne være tilstrekkelig. Da kan hver av de tre hovedartiklene få hver sin samling. Den delen som inneholder vitnesbyrd vil kunne spres utover på de tre samlingene, eller få sin egen dag.

Her følger noen gode råd for samtalen:

For at samtalen oss imellom skal kunne fungere godt og for at den nødvendige tryggheten til å dele personlige anliggender skal kunne være til stede, kan disse forsettene være en god hjelp:

1. Vi er kommet sammen for å lytte til hverandre.
2. Vi er ikke kommet sammen for å kritisere hverandres synspunkter.
3. Del positivt av det du selv har sett og erfart.
4. Unngå å kaste inn brannfakler som bare er egnet til å skape uenighet.
5. Angrip aldri en annens synspunkt fordi du selv ikke forstår det.
6. Still gjerne spørsmål som hjelper andre til å komme til orde.
7. La andre enn deg selv få slippe til i samtalen.

Sanger

Her følger et utvalg sanger fra *Salmer Underveis* som på forskjellige måter kan knyttes opp til tematikken. Mange handler om Jesus som vårt forbilde og det å følge i hans spor med våre liv.

- 55 Som når et barn kommer hjem
- 59 Dyraste Jesus
- 62 För att du inte tog det guddomliga
- 96 Flammene er mange
- 114 Dine løfter er mange
- 260 Guds menighet er jordens største under
- 261 Jesus, det eneste
- 292 Vi ser deg, Herre Jesus
- 294 Alle kilder bryter frem i glede
- 307 Han søker det bortkomne lammet
- 308 I Gud Faders hender
- 310 Takk, gode Gud, for alle ting
- 315 I et skur ved Betlehem
- 324 Bare i deg
- 358 Du ble til i vann og mørke
- 369 Kristne la oss søke sammen
- 382 Det er navnet ditt jeg roper
- 393 Velsignet være dere som

Vedlegg 2: Mann og kvinne – Utdrag for studiegrupper

Her følger et vitnesbyrd og korte utdrag fra tre artikler med spørsmål til samtale. Artiklene og vitnesbyrdet er hentet fra heftet Mann og kvinne, og bør helst leses i sin helhet.

Gud gjør alle ting nye

Jeg vokste opp med en far som ikke var der for meg.

Han var sjømann i utenriksfart og var borte mange måneder i strekk.

I to perioder fant han passende arbeid på land og bodde hjemme.

Heller ikke da var han der for meg.

Jeg har ingen minner om gode ord, omfavnelser, sitte på fanget hans eller andre former for omsorg.

Foreldrene mine ble skilt da jeg var ti, og den gangen, på 50-tallet, var det ikke vanlig med faste besøksordninger, så jeg traff bare far tilfeldig dersom han kom til farmor samtidig som jeg besøkte henne. Etter at han giftet seg på nytt, foreslo farmor en gang at jeg skulle bli med ham rundt noen ærender og hjem etterpå. Det ble med den ene gangen, for hans nye kone avviste meg også.

Far døde da jeg var 27 år.

Da jeg i forkynnelsen stadig hørte Gud omtalt som en far, betydde det lite for meg. Noen ganger utløste det til og med vonde minner.

Jeg hadde en gang fått en liten brosjyre med mange gode ord. Slik jeg husker det nå, var de fleste fra profeten Jesaja. På utsiden var det en tegning av en person som satt i en stor hånd (Guds hånd). Den leste jeg litt i før jeg hengte den på oppslagstavla over skrivebordet mitt.

En dag satt jeg i telefonsamtale med en person jeg gjerne skulle gitt et ord fra Bibelen, men den lå i stua. Jeg rakk akkurat opp til brosjyren og leste fra Jesaja kapittel 43 for henne. Jeg brukte de samme ordene i en

annen sjelesorgsamtale noe senere.

Så var det en dag jeg lå på sengen og stirret i taket. Jeg var trist, følte meg alene og uten verdi. Slik kan vel alle ha det noen ganger, men når man bor alene, slik jeg gjør, er det ikke alltid lett å komme ut av nedstemtheten.

Da erfarte jeg det jeg tror på: Gud våker over sitt ord og setter det i verk i våre liv når Han ser at vi trenger det. Det var som om en stemme fylte rommet, selv om det bare var inne i hodet mitt:

Du er dyrebar i mine øyne, aktet høyt og elsket av meg.

(Jes 43,4)

Vær ikke redd, for jeg er med deg.

(Jes 43,5)

Dette, og flere ord, sank ned i hjertet mitt, og jeg opplevde at jeg var min himmelske fars dyrebare datter.

Fra da av har savnet av en jordisk far blitt borte. Jeg vet det har vært der, men det gjør ikke vondt lenger. Jeg sitter i min himmelske fars hånd.

Til samtale

Har du/dere erfaring med at Herren våker over sitt ord og setter det i verk i våre liv når Han ser at vi trenger det?

Utløser dette vitnesbyrdet minner hos deg? Gode eller vonde?

Ville det vært godt å dele dette med gruppa? Evt. med en fra gruppa eller en sjelesørger?

Ønsker du at dere skal be sammen rundt dette?

Mann og kvinne – Treenighetens bilde

Da sa Gud: «La oss skape mennesker i vårt bilde, som et avbilde av oss!» (...) Og Gud skapte mennesket i sitt bilde. I Guds bilde skapte han det, til mann og kvinne skapte han dem.

(1 Mos 1,26–27)

Skapt i Guds bilde – som mann og kvinne

Det mannlige og det kvinnelige har guddommelig opphav. Det er noe dypere og mer grunnleggende enn kjønn og seksualitet. Både mannen og kvinnen har en maskulin og feminin side, skapt som de er av helhetens Gud og født både av far og mor. Men mannen finner sin primære identitet i det maskuline og kvinnen i det feminine.

Kirkefaderen Augustin sier følgende:

Kjærligheten består av tre deler; elsker, den elskede og elskoven. Slik også med den treenige Gud.

Det er kjærlighetens forening av mann og kvinne som er selve bildet på Treenigheten. Gud Far elsker Sønnen, og Sønnen elsker Far, og mellom dem er Ånden, selve elskoven.

Ekteskapet – Guds bilde

I Det nye testamentet ser vi hvordan forholdet mellom mann og kvinne i ekteskapet både er et bilde på Treenigheten, men også skal ha sitt liv ut fra det himmelske idealet, Treenigheten selv. Et angrep på ekteskapet som foreningen av mann og kvinne vil være et angrep på det bilde Gud har gitt av seg selv på jorda. Ekteskapet forplikter oss i forhold til det forbildet som er gitt oss, og som det «bildet» ekteskapet skal være.

Jesus – det fullkomne bildet

Den som har sett meg, har sett Far, sier Jesus (Joh 14,9).

Som mann utfordres jeg på måten Jesus møtte mennesker på det relasjonelle plan. Ikke minst i møte med de mange kvinnene; kvinnen ved brønnen, kvinnen grepet i hor, kvinnen som salvet Jesus. Han utfordrer meg som mann med sin ydmykhet, sin forkynnelse om å vende det andre kinnet til, sin tålsomhet, overbærenhet, villighet til å lide ... Men han utfordrer også ved sin målrettethet, sitt rettmessige sinne, sin tydelighet, sin villighet til å gå inn i smerte på andres og egne vegne ... I dette ligger utfordringer både til menn og kvinner.

Til samtale:

Vi tror på en treenig Gud, som er kjærlighet, og kjærlighetens vesen er å elske den andre. Dette er en kjærlighet som er fullkommen – ikke som vår mangelfulle og begrensede kjærlighet. Hva betyr det for deg i ditt forhold til Gud?

Vi er satt til å leve i relasjon til andre, slik Gud er en relasjon. Det er i disse relasjonene (til Gud og til vår neste) at troen leves ut. Det daglige livet er troens arena. Det gjelder i menighetsfellesskapet, i forholdet til kollegaer, til naboer og til vår egen familie. Hva tenker du bør prege en kristen i disse relasjonene?

Samspillet mellom mann og kvinne er framfor noe det bildet som er gitt oss av Treenigheten. Dette samspillet utfolder seg i ekteskapet, men ikke bare der. Det møter vi i menighet, samfunn og familie på mange forskjellige måter. Også den enslige lever i mange slike samspill. Kan du sette ord på hva du oppfatter som maskuline og feminine verdier? Prøv å sette ord på hva du setter pris på hos det motsatte kjønn. Hva kan du bidra med for å stimulere disse gode verdiene hos den andre?

Finnes det en modell som vi kan strekke oss mot?

I de senere årene har det vært mye fokus på undertrykking av kvinner og på menns misbruk av sin makt. Kirken har i noen perioder vært preget av gresk dualisme (som skiller mellom ånd og materie, der materien er mindre verd) og nedvurdert kvinnen, i andre perioder har den tilpasset seg samtidens autoritære maktstruktur og blitt herskere i stedet for tjenere. Noen mener at vi derfor må se bort fra de bibelavsnittene som kan tolkes i den retningen og bare bygge på steder som hevder likeverd og tolke dem i tråd med tidens krav om likestilling (forstått som lik funksjon).

Opphavet

Det tegnes et bilde av Faderen som opphavet, som hodet. Sønnen underordner seg Faderen og gir ham ære (1 Kor 15,28 og Joh 17,4). Kristus gir avkall på sitt eget og blir lydige mot Faderens vilje (Fil 2,7–8). Det er denne relasjonen som skal prege vårt bilde av forholdet mellom mennesker i menigheten: «Underordne dere under hverandre i ærefrykt for Kristus» (Ef 5,21), og forholdet mellom mann og kvinne i ekteskapet: «Dere menn skal elske hustruene deres, slik Kristus elsket kirken», og «De gifte kvinner skal underordne seg under mennene sine som under Herren selv» (Ef 5,25 og 22). Da blir det ikke rettigheter og likestilling som blir hovedordene, men kjærlighet, tjeneste, underordning og lydighet.

Mysteriet

*Dette er et stort mysterium; jeg tenker på forholdet mellom Kristus og kirken.
(Ef 5,32)*

Forholdet mellom Faderen og Sønnen gjenspeiles i forholdet mellom Kristus og menigheten. Og dette forholdet gjenspeiles i forholdet mellom mann og kvinne.

Noen vil si at vi må skille mellom forholdet i familien og menigheten. Men disse bibelordene gjør ikke det. Tvert imot er det slik at den ordning som gjenspeiles i menigheten også skal gjenspeiles i familien – og

omvendt. Menigheten er jo «Guds familie» (Ef 2,19).

Jesu modell for lederskap

Kristus er menighetens hode (Ef 5,23). Og han utøvde sitt lederskap ved å tjene. Han demonstrerte det ved å vaske disiplenes føtter. Dette var en tjeners oppgave, men han gjorde det likevel, og han gjorde det til et forbilde for disiplene. Jesus snudde pyramidene. Han viste i sitt liv at lederskap er å tjene, i selvhengivende kjærlighet. Han skiftet ut makt med tjeneste.

Til samtale:

Bruk og misbruk.

«Vi mener at misbruk av bibeltekster ikke opphever deres rette bruk.»

Samtal om hvilke erfaringer dere har når det gjelder forståelsen og bruken av tekstene om mann og kvinne.

Opphavet.

Les Ef 3,14–15.

Hvilken mening kan dette ha? Hva kan ulike erfaringer i forhold til foreldre ha å si for det gudsbildet et barn får?

Mysteriet.

Hvordan kan forholdet mellom Gud (Faderen) og Jesus (Sønnen) gjenspeiles i forholdet mellom mann og kvinne, og mellom Kristus og menigheten?

Fornytt syn.

«Hvis det er slik at forholdet mellom mann og kvinne... er begrunnet i Guds egen skaperordning, bekrefter og forsterket i forholdet mellom Kristus og menigheten, og fremstilt som tjenende lederskap i Jesu liv, vil vi da tro at det er sant?»

Samtal om disse to valgene: Vil vi tro at det er sant? Vil vi tro at det er godt?

Maskulinitet og feminitet

Det kan se ut som det er en kamp mot både det sant maskuline og det sant feminine i vår vestlige kultur i dag. Konsekvensene er store både for kvinner og menn, men de er enda større for barna. Når de feminine verdiene devalueres, vil barna lide. Det feminine har mange funksjoner i forhold til barn. Den første og viktigste er å nære/gi liv og gi konsentrert oppmerksomhet. Barnet ved mors bryst er her det viktigste bildet. Maskulin kjærlighet gir barnet identitet, bekrefter hvem de er. Å bli sett av en far er minst like viktig som å bli sett av en mor. Den maskuline oppmerksomheten lærer barnet å forholde seg til autoritet på en sunn måte, og dette skaper trygghet. Den lærer barnet å skille mellom viktig og uviktig i livet.

At svært mange tusen barn ikke får se dagens lys er et enda større og mer alvorlig tegn på at noe er galt. Mange barn nektes også kontakt med sin far (noe den nye ekteskapsloven er et eksempel på). – Og mange barn blir oversett og ofret på travelhetens alter. Disse tingene bør være et signal om at våre verdier ikke leder oss rett

Behovet for et nytt speil

Vi erkjenner at kvinner har vært og er undertrykt på mange måter i verden, noen steder på det aller groveste. Og at menigheten heller ikke har maktet å sette kvinner fri slik Gud vil. Kvinner har i noen grad forlatt det sant feminine for å nå opp og fram på maskulinitetens premisser. Og menn fortsetter med å bruke makt og vold for å holde på sine posisjoner, samtidig som forvirringen over deres egentlige identitet er økende. Kjønnnsforvirringen er større enn noen gang, og samfunnet bygger opp under dette på mange måter.

Gud er Far

Gud vil at vi skal tilbe ham som Far, og vandre sammen med ham som Far. Det var hans hensikt helt siden Adam og Eva ble skapt. Ved Jesus blir det mye mer tydelig. I Joh 14,7 sier Jesus at han er veien, sannheten og livet, den eneste veien. Men han er ikke bare veien, han er veien til Far. Vår kristne vandring har et mål, og det er Fars favn.

Å vandre med Far som sønner og døtre

Å vokse i å se at Gud er vår Far – vokse i å erfare at vi er sønner og døtre av en Allmektig Gud – betyr ikke at vi skal være barn i den forstand at vi skal forbli barnslige. Men vi skal få vokse i betydningen å være Guds Sønner og Døtre, på linje med Jesus.

Til samtale:

Hva tenker du er feminitet og maskulinitet på sitt aller beste? Og hvordan ser dere dette utfolde seg i menigheten? Er det noe av dette vi særlig mangler i vår tid, og er det noe av dette vi særlig mangler i menigheten vår?

Er det likegyldig hva slags uttrykk vi bruker i vår liturgi; om vi omtaler Gud som Far, eller om vi skulle endre liturgien og bruke kjønnsnøytrale uttrykk eller om vi skulle omtale Gud som Mor?

Hvordan kan vi være med å fremme enheten i Jesu kropp, som er menigheten – særlig på det området som har med forhold mellom kjønnene å gjøre?

Har menigheten plass til mennesker med ulik sosial status? Hvordan opplever de som lever enslig eller er skilt eller enker/enkemenn fellesskapet?